

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Zhodnocení regionálních trhů práce v České republice pomocí Beveridgeovy křivky
Evaluation of Regional Labor Markets in the Czech Republic by the Beveridge Curve

Student:	Tomáš Matušinec
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Jan Šulák, Ph.D.

Ostrava 2020

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Tomáš Matušinec**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R027 Národní hospodářství
Téma: Zhodnocení regionálních trhů práce v České republice pomocí
Beveridgeovy křivky
Evaluation of Regional Labor Markets in the Czech Republic by the
Beveridge Curve

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretická východiska trhu práce
  3. Popis regionálních trhů práce
  4. Analýza regionálních trhů práce pomocí Beveridgeovy křivky v České republice
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BORJAS, George J. *Labor Economics*. 5th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2010. ISBN 978-0-07-017270-8.
EHRENBERG, Ronald G. and Robert S. SMITH. *Modern Labor Economics: Theory and Public Policy*. 10th ed. Boston: Pearson/Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-53896-3.
VÁCLAVÍKOVÁ, A., H. KOLIBOVÁ a A. KUBICOVÁ. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava: Optys, 2009. ISBN 978-80-85819-76-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Šulák**

Datum zadání: 22.11.2019

Datum odevzdání: 07.05.2020

doc. Ing. Jiří Balcar, Ph.D.
vedoucí katedry

doc. Ing. Lenka Kauzerová, CSc.
proděkan pro studium
na základě pověření k jednání č.j.
VSB/19/050319/9900 ze dne 24. 9. 2019

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 29. května 2020

.....
Tomáš Matušinec

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Janu Šulákovi, Ph.D. za cenné rady, náměty, čas a trpělivost, kterou se mnou měl během zpracování této práce.

Obsah

1	Úvod	5
2	Teoretická východiska trhu práce.....	6
2.1	Nabídka, poptávka a rovnováha na trhu práce.....	6
2.2	Nezaměstnanost	12
2.3	Měření nezaměstnanosti	17
2.4	Pojetí Beveridgeovy křivky	18
3	Popis regionálních trhů práce.....	21
3.1	Trh práce v kraji hlavního města Prahy.....	22
3.2	Trh práce ve Středočeském kraji.....	24
3.3	Trh práce v Karlovarském kraji	27
3.4	Trh práce ve Zlínském kraji.....	28
3.5	Trh práce v Moravskoslezském kraji	30
4	Analýza regionálních trhů práce pomocí Beveridgeovy křivky v České republice	33
4.1	Beveridgeova křivka České republiky	37
4.2	Beveridgeova křivka v kraji hlavního města Prahy	40
4.3	Beveridgeova křivka ve Středočeském kraji	42
4.4	Beveridgeova křivka v Karlovarském kraji.....	43
4.5	Beveridgeova křivka ve Zlínském kraji	46
4.6	Beveridgeova křivka v Moravskoslezském kraji.....	49
4.7	Shrnutí analýzy a návrh opatření	51
5	Závěr	55
	Seznam použité literatury	57
	Seznam grafů	60
	Seznam zkratk	62

1 Úvod

Každý region je charakteristický do jisté míry odlišným trhem práce. Některé regiony mají s nezaměstnaností větší problémy, jiné menší, avšak všechny se jí snaží různými prostředky a nástroji snížit. Jak se situace na regionálních trzích práce vyvíjí pomáhá objasnit také Beveridgeova křivka, jež analyzuje vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst. Pomocí této křivky lze názorně graficky vyobrazit, jak se regiony vypořádávají s nezaměstnaností a ekonomickým vývojem. V práci je využita metoda analýzy empirických Beveridgeových křivek konstruovaných na konkrétních datech, deskripce těchto křivek, a také je v této práci navrženo řešení konkrétních problémů na trhu práce ve vybraných krajích České republiky. Cílem této bakalářské práce je zhodnotit vybrané regionální trhy práce v České republice pomocí Beveridgeovy křivky v časovém období od ledna 2005 do prosince 2019.

Bakalářská práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První část této práce objasňuje teoretická východiska trhu práce. Vysvětluje fungování nabídky a poptávky a jejich vzájemnou interakci na trhu práce. Také se tato úvodní část zaměřuje na nezaměstnanost, posléze na způsoby jejího měření a nakonec na pojetí Beveridgeovy křivky, která je důležitá pro finální část této práce, neboť právě jejím použitím jsou analyzovány určité regiony v praktické části.

V druhé kapitole se práce zabývá popisem regionálních trhů práce pomocí vybraných makroekonomických veličin a indikátorů. Tato deskripce pomáhá vykreslit prostředí na trhu práce kraje hlavního města Prahy, Středočeského kraje, Karlovarského kraje, Zlínského kraje a Moravskoslezského kraje.

Praktická část této práce je v pořadí třetí hlavní kapitolou. V této části jsou pomocí konceptu Beveridgeovy křivky analyzovány již zmíněné kraje. Kapitola se dále zaměřuje na přehledné shrnutí analýzy a v neposlední řadě na návrh opatření.

Vypracování této práce předcházela motivace napsat odborné zhodnocení regionálních trhů práce, které by bylo graficky přehledné. Jednou z předností práce je přehledné zobrazení jednotlivých analyzovaných časových úseků Beveridgeovy křivky. Časové rozlišení této křivky přináší potencionálním čtenářům přehlednost, jež pomáhá při její následné interpretaci.

2 Teoretická východiska trhu práce

V druhé kapitole bude objasněna teorie trhu práce. Podrobněji se bude tato část práce zabývat nabídkou práce, poptávkou po práci, rovnováhou na trhu práce a nezaměstnaností. Dále bude kapitola orientována na měření nezaměstnanosti a v neposlední řadě bude popsáno pojetí Beveridgeovy křivky.

Trh práce by se dal definovat jako vzájemná dohoda zaměstnavatele a zaměstnance na určitém místě, kde dojde k vytvoření smlouvy, dohodnutí na mzdě, pracovní době atd. (Šimek, 2007).

Trh práce lze popsat také jako trh, který svými charakteristickými znaky odpovídá struktuře a logikou jakéhokoliv jiného trhu, jako například trhu strojů či obilí. Působí zde vzájemně nabídka, poptávka a také cena. Výjimečností trhu práce je však fakt, že držitelem „práce“ je člověk se svými právy a psychickými i biologickými vlastnostmi. Důležité pro člověka při transakcích na trhu práce není komu a na co věc prodává, jak tomu bývá na trhu výrobků, ale v jakém prostředí z hlediska sociálního a technického bude svou práci vykonávat (Jurečka a kol., 2013).

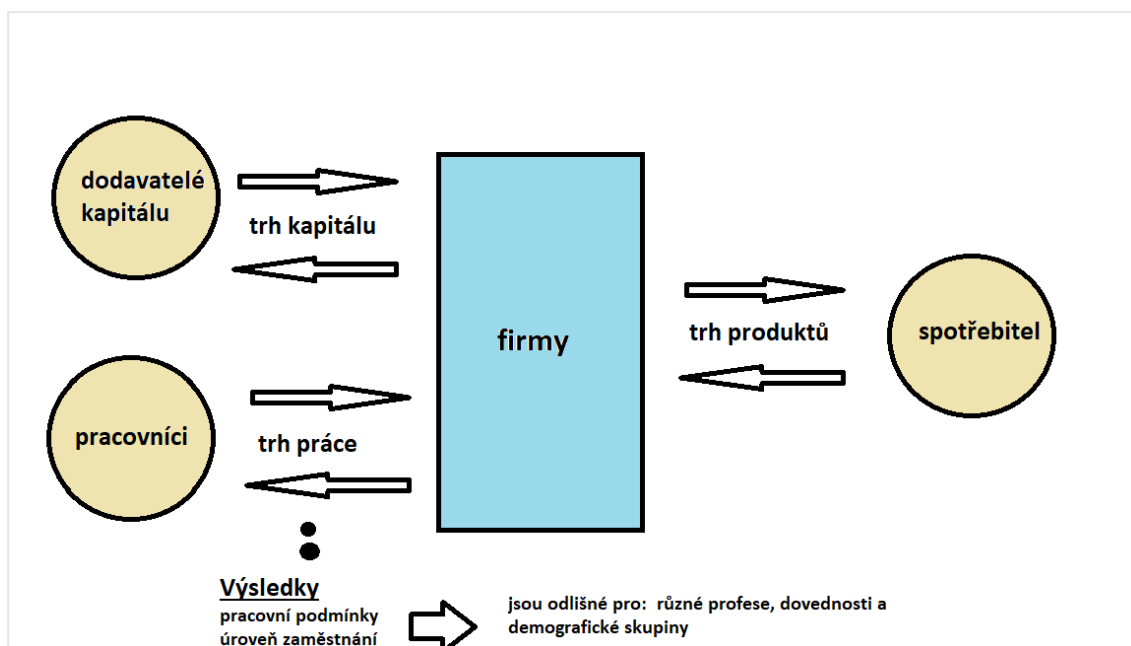
2.1 Nabídka, poptávka a rovnováha na trhu práce

Práce, půda a kapitál jsou hlavními výrobními faktory. Práci pak lze definovat jako jakoukoliv manuální či duševní činnost, jež je potřebná k vytváření výrobků a služeb v tržní ekonomice, které jsou zaměřeny na zisk mzdy, jinak řečeno důchodu (Šimek, 2007).

Trh práce patří mezi tři základní trhy, mezi které dále patří trh kapitálu a trh výrobků (= produktů). Trh práce a trh kapitálu slouží k nákupu vstupů, které jsou posléze prodávány na trhu výrobků. Tento proces a vztahy mezi trhy je zobrazen v Grafu 2.1. Jak bylo výše zmíněno, trh práce je provázán vztahem nabídky a poptávky na trhu práce. Nabídku práce tvoří zejména pracovníci a potencionální pracovníci, kteří čelí rozhodnutí, kde pracovat. V potaz musí brát možnosti, jak a kde budou trávit svůj čas. Strana poptávky je pak tvořena zaměstnavateli. Výsledky trhu práce pak souvisejí s podmínkami v zaměstnání, jako například: mzdy, pracovní podmínky aj., a s úrovní zaměstnání (Ehrenberg and Smith, 2009).

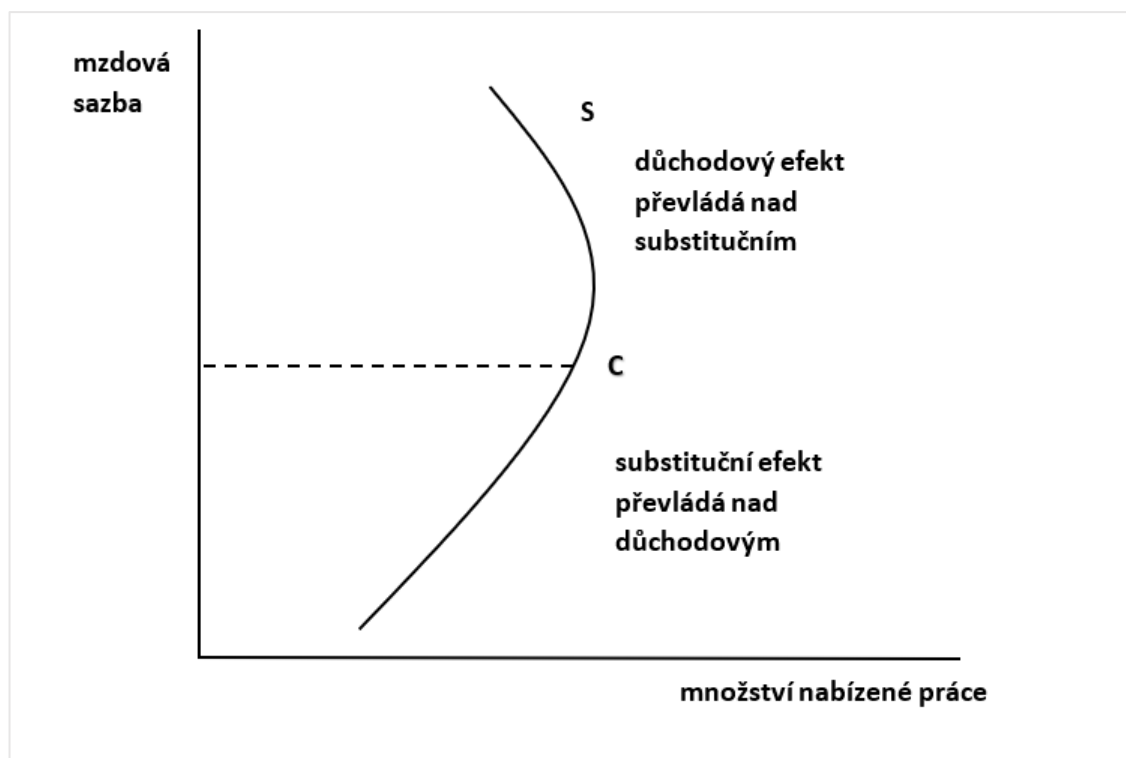
Graf 2.1 - Trhy, ve kterých musí firmy fungovat

Zdroj: Ehrenberg and Smith (2012), vlastní zpracování.

Nabídka práce je tvořena pracovníky (potencionálními zaměstnanci), kteří na trhu práce nabízí svou práci, jinak řečeno je tvořena domácnostmi. Domácnost, jakožto spotřebitel, řeší otázku užitku. Za mzdu si spotřebitel (domácnost) koupí výrobek či službu. Užitek z těchto věcí má ale za to, že byl ochoten vyměnit svůj volný čas za práci, za kterou obdržel mzdu. Otázka spotřebitele je, zda se mu vyplatí nabízet více práce, z čehož mu následně plyne užitek z výrobku či určité služby, kterou smění za vydělanou mzdu či užitek z volného času. Nabídka práce obsahuje kombinace množství práce, které bude spotřebitel nabízet při konkrétních úrovních mzdové sazby. Množství nabízené práce je pak ustanoveno ztrátou, která souvisí s obětováním volného času spotřebitele (Šimek, 2007). Pokud domácnosti a jejich členové rozhodují o výše zmíněných preferencích, zda mají více užitku z volného času, nebo z užitku výrobku a služeb získaných za mzdu vydělanou prací, jedná se o individuální nabídku na trhu práce, která je znázorněna v Grafu 2.2.

Graf 2.2 - Zpětně zahnutá křivka individuální nabídky práce

Zdroj: Jurečka a kol. (2013), vlastní zpracování.

Jak vyplývá z grafu výše, křivka individuální nabídky práce je zpětně zahnutá. Toto zpětné zahnutí je způsobeno substitučním a důchodovým efektem (Šimek, 2007). Lidé nakupují více zboží, pokud se jim zvedají důchody (Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009). Důchodový efekt převládá nad substitučním při vyšších mzdách, kdy lidé zvolí užitek ze svého volného času, a tak nabízí méně práce, což je také důvodem zpětného zakřivení individuální nabídky práce (Brožová, 2003). Vše však vychází z předpokladu neměnnosti cen výrobků a služeb. Tedy pokud dojde k růstu mzdové sazby, dojde ke změně preference jednotlivce, který upřednostní volný čas z důvodu zvýšení jeho reálného důchodu (Šimek, 2007). K zamyšlení však je, proč se o takové nabídce říká, že je individuální? Důvodem je individuální chování jednotlivce, které tato křivka zachycuje (Brožová, 2003).

Pokud dojde k součtu individuálních nabídek práce při dílčích mzdových sazbách, tak již se jedná o tržní nabídku práce. Graficky je tato křivka vyobrazována jako rostoucí křivka, což dokazuje Graf 2.3. Křivka není již zpětně zakřivená, jak tomu bylo u individuální nabídky práce, a to proto, že rostoucí mzda láká další pracovníky vstoupit na trh práce, a díky tomu dochází k přesahu úbytku nabídky práce a nejenom k vyrovnání.

Důvodem tohoto převýšení je právě převaha důchodového efektu nad substitučním (Jurečka a kol., 2013).

Mezi hlavní determinanty nabídky práce patří:

- současné reálné mzdy, očekávané reálné mzdy, mimopracovní příjmy (například sociální dávky) a majetek,
- demografický rozvoj – počet obyvatel v produktivním věku a míra ekonomické aktivity obyvatel,
- úroková míra, daně,
- ceny spotřebitelského zboží,
- kulturní a náboženské hledisko,
- migrace obyvatel, profesní migrace (Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009).

Výsledky trhu práce nezávisí pouze na nabídce, ochotě členů domácností pracovat, ale také na poptávce, tedy ochotě firem najmout tyto zájemce o práci. Firmy, jakožto zástupci strany poptávky, jsou prostředníky, kteří najímají pracovníky k výrobě zboží a poskytování služeb, o něž mají zájem spotřebitelé. Poptávka po práci je považována za poptávku odvozenou, a to od tužeb spotřebitelů, stejně jako poptávka po službách a statcích (Borjas, 2010). Platí zde přímá úměra a provázanost. Tedy pokud poptávka po práci, která je nezbytná pro vytváření statků a služeb, roste, znamená to, že roste i poptávka po konkrétních službách a statcích. Je nutné brát v potaz rozdíl mezi tržní poptávkou a poptávkou jednotlivé firmy, kdy tržní poptávka po práci je shodná se součtem poptávek po práci firem, které mají o práci zájem, tedy tuto práci poptávají (Jurečka a kol., 2013). Existuje patrný vztah mezi mzdovou sazbou a poptávkou po práci, který je charakteristický příjmem z mezního produktu práce (Šimek, 2007). Firmám jde o maximalizaci zisku při co nejmenších nákladech. To znamená, že se firmy snaží přijít na to, jak velkou mzdu mají zaměstnancům vyplácet, aby byly mezní přínosy práce pro firmu co největší. Firma tedy najme pouze nezbytně nutnou pracovní sílu za přijatelnou mzdu, za kterou budou pracovníci efektivně práci vykonávat, aby produkovali maximální množství produktů při co nejmenších nákladech, a tudíž firmě přinesly co nejvíce zisku (Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009). Křivka tržní poptávky je v grafickém znázornění křivkou klesající – viz Graf 2.3 (Jurečka a kol., 2013).

Mezi nejdůležitější determinanty poptávky po práci patří:

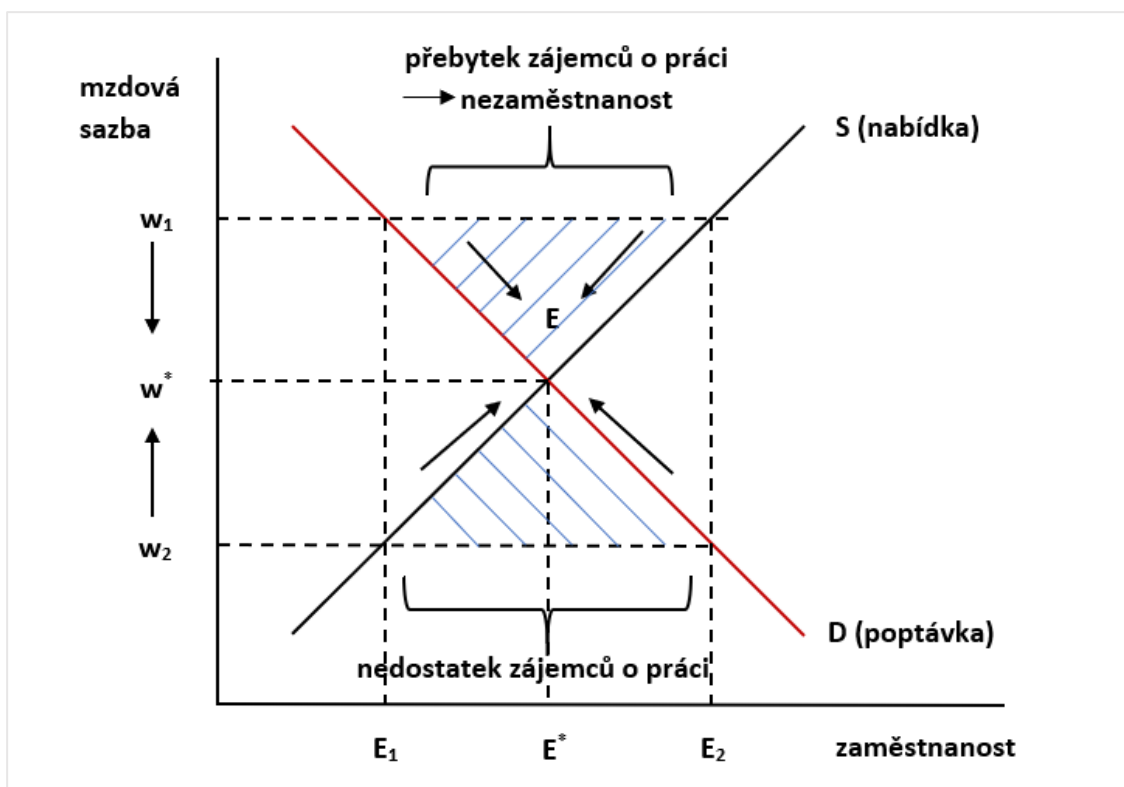
- mzda = cena práce,
- produkty práce (poptávka po zboží, poptávka po službách),
- cena produktů, práce a dalších vstupů,
- produktivita práce,
- pracovní síla (počet a jejich kvalita),
- tržby, které jsou očekávány v budoucnu (Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009).

Složitost utváření rovnováhy na trhu práce je ve většině případů způsobeno pomalostí reakce nabídky práce na růst poptávky po práci. Původ tohoto důvodu je dán nutností zisku kvalifikace, jež je ovlivněná profesní přípravou (Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009). Protnutím křivek tržní nabídky práce a tržní poptávky po práci je vytvořen bod rovnováhy (E), jenž je zároveň i průsečíkem protnutí zmíněných křivek. Tento bod rovnováhy je grafickým vyjádřením situace, kdy je nabízeno takové množství práce při reálné mzdě, které je rovno takovému množství práce, jež firmy při dané reálné mzdě poptávají (Jurečka a kol., 2013). V takovém bodě je úroveň ekonomiky z hlediska nezaměstnanosti rovná své přirozené míře nezaměstnanosti a není tak téměř změněn produkt ani nezaměstnanost, což je charakteristické pro dlouhodobou rovnováhu ekonomiky, jež je slučitelná s přirozenou mírou nezaměstnanosti. Bod rovnováhy je případ pro situaci, kdy každý, kdo chce pracovat, práci najde, a tedy je vyloučena existence dlouhodobé nedobrovolné nezaměstnanosti. Naopak výskyt krátkodobé frikční a strukturální nezaměstnanosti je dán dynamikou trhu práce (Kuchař, 2007). Pokud není přítomen zásah dalších ekonomických šoků, pak rovnovážný bod – rovnováha reálné mzdy a úroveň zaměstnanosti – přetrvává navždy (Borjas, 2010). Grafické vyjádření rovnováhy na trhu práce je vyobrazeno v Grafu 2.3. Aby mohla nastat rovnováha na trhu práce, musí se jednat o dokonale konkurenční trh práce, který má čtyři typické charakteristické rysy:

1. Velký počet prodávajících a kupujících, kteří nemají tržní sílu, jež by mohla ovlivnit mzdu. Není zde existence odborů či velkých firem, které by mohly tento trh práce kontrolovat.
2. Práce na tomto trhu je stejnorodá, tzn. pracovní síla je stejně kvalifikovaná.
3. Volné přemísťování pracovníků z pracovních míst na jiné bez výraznějších nákladů (= mobilní pracovníci).

4. Existuje zde dokonalý přístup informací = dokonalá informovanost (Jurečka a kol., 2013).

Graf 2.3 - Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Borjas (2010), Jurečka a kol. (2013), Holman (2016) – vlastní zpracování.

Jak vyplývá z Grafu 2.3 rovnováha na trhu práce – rovnováha úrovně mezd (w^*) a úrovně zaměstnanosti (E^*) je dána průsečíkem nabídky a poptávky. V tomto bodě (E) je zaměstnáno celkem E^* zaměstnanců, přičemž každý z nich pracuje za mzdu w^* . V případě, kdy by zaměstnanci dostávali mzdu vyšší, než je rovnovážná mzda (w_1), firmy by poptávaly pouze E_1 zaměstnanců a E_2 zaměstnanci by naopak práci nabízeli. Jednalo by se tedy o přetlak pracovníků (E_2), kteří by se ucházeli o málo volných míst (E_1). Tyto konkurenční vztahy mezi pracovníky vytváří tlak, který způsobí snížení mezd. Pokud je nabízená mzda pod rovnovážnou mzdou (w_2), firmy poptávají větší množství zaměstnanců E_2 , ovšem málo který pracovník je ochotný za tuto mzdu pracovat. Tentokrát nastává soupeření firem o omezený počet zaměstnanců, již jsou ochotni pracovat za nižší mzdu, což vytváří tlak na zvýšení mzdy směrem k rovnováze (Borjas, 2010).

Dle výše uvedených podmínek dokonalé konkurenčního trhu práce lze usoudit, že se jedná o trh, který ve skutečném světě neexistuje. Tento trh nám slouží pouze

k porozumění obecných souvislostí na trhu práce. Jelikož na trh práce působí řada faktorů, jež vzdalují reálný trh práce od dosud vysvětlovaného modelu, je třeba vysvětlit nedokonale konkurenční trh práce, který je znám všem ze všedního života (Kolibová a Kubicová, 2005). Na nedokonale konkurenčním trhu práce zasahuje vláda a odbory. Dále jsou velké odlišnosti jak ve mzdách, tak i v pracích. Díky působení mnoha dalších faktorů je tento model vzdálen od modelu dokonale konkurenčního trhu práce. Příkladem faktoru, který na tomto trhu práce působí, je nepružnost trhu práce. Zatímco na pružném trhu práce je závislost změny nabízeného množství práce provázána se změnou poptávky po práci, tak přízpůsobovací postupy na nepružném trhu jsou o dost pomalejší než na trhu služeb a produktů (Jurečka a kol., 2013).

Nepružná nabídka práce může být způsobená geografickým faktorem, který je typický neochotou přestěhovat se z míst s horšími podmínkami (malá mzda, málo pracovních příležitostí) do míst, kde by lidé měli jistotu výběru práce a téměř jisté vyšší mzdy. Přízpůsobovací procesy jsou často brzděny rekvalifikací pracovníků, jež je velmi časově náročná (Jurečka a kol., 2013).

Existuje také mnoho faktorů, jež můžou za nepružnost poptávky na trhu práce, jako například snaha udržet důležité pracovníky i v době, kdy se firmě příliš nedaří a tito pracovníci jsou nevyužiti. Firmy zde předpokládají oživení poptávky a využití těchto pracovníků v budoucnu, což jim zaručí vyhnutí se hledání nových pracovníků stejných kvalit. Dalším příkladem je pak tzv. výměna darů, tedy ocenění pracovníků vyšší mzdou, než je příjem z mezního produktu práce. Toto vyplácení probíhá ve víře, že vyšší mzda zaměstnance namotivuje k lepšímu pracovnímu nasazení a obětavosti pro firmu. Institucionální faktory jsou dalším činitelem, jenž činí poptávku na trhu práce nepružnou. Jedná se zejména o propouštění zaměstnanců firem, délku trvání pracovní doby atd. V neposlední řadě trh práce ovlivňují vládní intervence (Jurečka a kol., 2013).

2.2 Nezaměstnanost

Pojem nezaměstnanost je jedním z hlavních makroekonomických problémů. Jde o neuspokojení nabídky na trhu práce (Šimek, 2007). Je nutné rozeznávat rozdíl mezi ekonomicky neaktivním obyvatelstvem a nezaměstnanými. Zatímco mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo řadíme například studenty a důchodce, tak za nezaměstnaného je považován ten, kdo práci nemá, ale má snahu nějakou si najít. Jinak řečeno práci hledá (Holman, 2016).

Nezaměstnanost je považována nejen za ekonomický jev, ale také za jev společenský. Je součástí trhu práce stejně jako například volba povolání. Tento jev má dvě strany. První strana označuje vnímání tohoto jevu jako přirozenou součást pracovního trhu. Jde o pozitivní stránku nezaměstnanosti, neboť krátkodobá nezaměstnanost pomáhá k efektivní alokaci výrobního faktoru práce. Druhá strana ukazuje negativní dopad nezaměstnanosti, jenž postihuje nejen jednotlivce, ale celou společnost – i rodiny s dětmi.

Dle Mezinárodní organizace práce (ILO) je nezaměstnaný ten, kdo plní tyto předpoklady:

- jedná se o osobu starší 15 let, která nemá placené zaměstnání a nejedná se o osobu výdělečně činnou (OSVČ),
- osoba, jež hledá aktivně práci (pomocí úřadu práce, soukromých agentur práce, hledání práce v konkrétním podniku, inzerce, či pokud nepodniká kroky k podnikání),
- osoba, jež během referenčního období byla ihned, nebo do 14 dnů připravena k nástupu do práce – placeného zaměstnání či podnikání (ILO, 2019; Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009).

Nezaměstnanost dělíme na krátkodobou, jejímž zástupcem je převážně frikční nezaměstnanost, a na dlouhodobou, jež hromadí problémy vážnějšího charakteru. Důsledky jsou vážného charakteru – pokles sociální aktivity, zhoršení zdraví, rodinné krize, krize komunitního života, zvýšená kriminalita apod. Všechny tyto důsledky nejsou tedy problémem jednotlivce, ale problémem celé společnosti (Kuchař a Vaska, 2013). Nezaměstnaní vytvářejí tlak na státní rozpočet – žádají stát o podporu, neplatí daň z příjmu atd., dále se také nepodílí na tvorbě HDP (Šimek, 2007).

Druhy nezaměstnanosti

Z hlediska příčin vzniku a dle jejich typických příznaků v ekonomice rozeznáváme 3 základní druhy nezaměstnanosti – frikční nezaměstnanost, strukturální nezaměstnanost a cyklickou nezaměstnanost. Téměř pravidelně se vyskytující, až na pár výkyvů, je nezaměstnanost sezónní. Z hlediska různorodosti příčin, jejichž důsledkem je ztráta zaměstnání, je nezaměstnanost rozlišována jako dobrovolná či nedobrovolná. Dle délky trvání dělíme zaměstnanost na krátkodobou a dlouhodobou. Mezi další typy, jimž v práci není věnována pozornost, patří například skrytá nezaměstnanost či podzaměstnanost (Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009).

Frikční nezaměstnanost je způsobena cyklem života obyvatelstva. Je propojená například s migrací obyvatel z jednoho regionu do druhého, a to z různých důvodů, jakými jsou hledání zaměstnání po úspěšném dokončení vysoké školy, změna práce, doprovázení partnera/partnerky do jeho/jejího rodného bydliště atd. Tento typ nezaměstnanosti je charakteristický spíše krátkodobou délkou trvání a pro ekonomiku není na škodu, spíše jí pomáhá – není doprovázena negativními důsledky. Jedná se o „obraz“ pružnosti trhu práce (Jurečka a kol., 2010). Pokud se nezaměstnanému povede najít lepší pracovní místo, kde uplatní plně svůj lidský kapitál (znalosti, schopnosti, dovednosti atd.), zvýší tím společenskou efektivnost, a pomůže tak vhodně alokovat a využít výrobní faktor práce. Snaha potencionálních pracovníků najít pracovní místo také závisí na výši a délce trvání vyplácení státní podpory. Platí zde nepřímá úměra. Čím je státní podpora a doba vyplácení větší, tím nižší snahu potencionální pracovník projeví ve snaze hledat pracovní místo (Brožová, 2012).

Při disharmonii poptávaných a nabízených dovedností pracovníků v konkrétní oblasti či napříč oblastmi vzniká strukturální nezaměstnanost. Hlavní příčinou tohoto jevu jsou strukturální změny v ekonomice. Tyto změny mohou být celostátního charakteru, nebo se mohou týkat jen určitého regionu (Ehrenberg and Smith, 2012). Změny jsou strukturálního typu a nastávají v místě, kde dochází nejčastěji k útlumu, například v hutním, těžebním či ve sklářském průmyslu. Další příčinou tohoto typu nezaměstnanosti může být technologický pokrok ve formě automatizovaných či robotizovaných pracovišť (někdy bývá tato nezaměstnanost označována jako „technologická“). Strukturální nezaměstnanost se většinou v ekonomice drží delší dobu, přičemž záleží na konkrétní strukturální změně v určitém regionu. Tento typ nezaměstnanosti má největší dopad jak na sociální sféru, tak na ekonomiku určitého státu (Jurečka a kol., 2010). Roviny této nezaměstnanosti jsou dvě: kvalifikační a regionální. Kvalifikační rovina vyjadřuje potřebu nové, či vyšší kvalifikace v nových pracovních oborech. Přejít ze stagnujících do prosperujících pracovních odvětví vyžaduje zejména získání nové kvalifikace, tzv. rekvalifikaci. Rekvalifikace je časově náročná a není zdlouhavě jednoduchá. Regionální rovina právě vysvětluje nutnost migrace za prací. Důvodem bývá výstavba provozoven nových odvětví nejčastěji v regionech, kde se nepropouští zaměstnanci z odvětví, jež stagnují, či jsou dokonce v recesi. Důležitou roli má i pružnost pracovníka. Pružný je tehdy, kdy láká k rekvalifikaci pracovníky z míst, kde poptávka i mzda klesají do míst, kde poptávka i mzdová sazba roste (Brožová, 2012).

Cyklická nezaměstnanost je zapříčiněna cyklickým pohybem v ekonomice. Zvýšení bývá zaznamenáno zejména v období recese a pokles v období ekonomické konjunktury neboli expanze, které značí oživení ekonomiky (Jurečka a kol., 2010). Příčina bývá také spojená s poklesem agregátní poptávky na trhu produktů, jenž následně způsobí pokles agregátní poptávky po pracovnících, a to při klesající nepružnosti reálných mezd (Ehrenberg and Smith, 2012). Pokud se tedy ekonomika nachází v recesi, agregátní poptávka klesá a skutečný produkt se dostane pod úroveň potenciálního produktu, což v důsledku vyvolá propouštění zaměstnanců ve všech odvětvích (Brožová, 2012). Trvání této nezaměstnanosti je nestálé a dané dobou trvání aktuálního ekonomického cyklu (Jurečka a kol., 2010). Další příčinou může být pokles zahraniční poptávky. Příkladem může být potenciální pokles poptávky obchodních partnerů ČR po zboží vyráběné v téže zemi, jenž by způsobil pokles produkce. Zaměstnanci vývozních odvětví by začali být propouštěni. Pokles by se postupně rozšířil do ostatních odvětví propojených s exportním odvětvím a měl by za následek zvýšení nezaměstnaností a velký pokles příjmu domácností. Lidé, kteří byli propuštěni, nenajdou zaměstnání ani v jiném odvětví, neboť cyklická nezaměstnanost způsobuje pokles poptávky po práci skoro ve všech profesích (Holman, 2016).

Sezonní nezaměstnanost se ukazuje téměř pravidelně v průběhu roku. Sezonní nezaměstnanost lze však oproti cyklické pravidelně předpovídat (Ehrenberg and Smith, 2012). Postižena touto nezaměstnaností jsou odvětví, na která má vliv roční období – počasí, klimatické podmínky atd. Jedná se například o zemědělství, turismus a stavebnictví. Země, ve kterých převládá turistický ruch, jsou zasaženy nejvíce (Španělsko, Itálie, Řecko apod.). Ovlivnění sezonní nezaměstnanosti může být také poptávkou po produktech, jež jsou specifické pro určitou „sezónu“. Poptávka bývá jiná v létě a v zimě, na jaře a na podzim či během Vánoc a Velikonoc – což označujeme za institucionální příčinu. Tento typ nezaměstnanosti je charakteristický kratší délkou trvání (Václavíková, Kolibová a Kubicová, 2009).

Tímto opatřením by pak většina zaměstnanců zůstala nadále ve stavebnictví, a to přes celý rok (Kotýnková a Němec, 2003). Dále taky úřady práce pomáhají firmám nákupem, příspěvím či pronájmem strojů, jež usnadňují práci v horších podmínkách, a to zejména v zimě (Šimek, 2007).

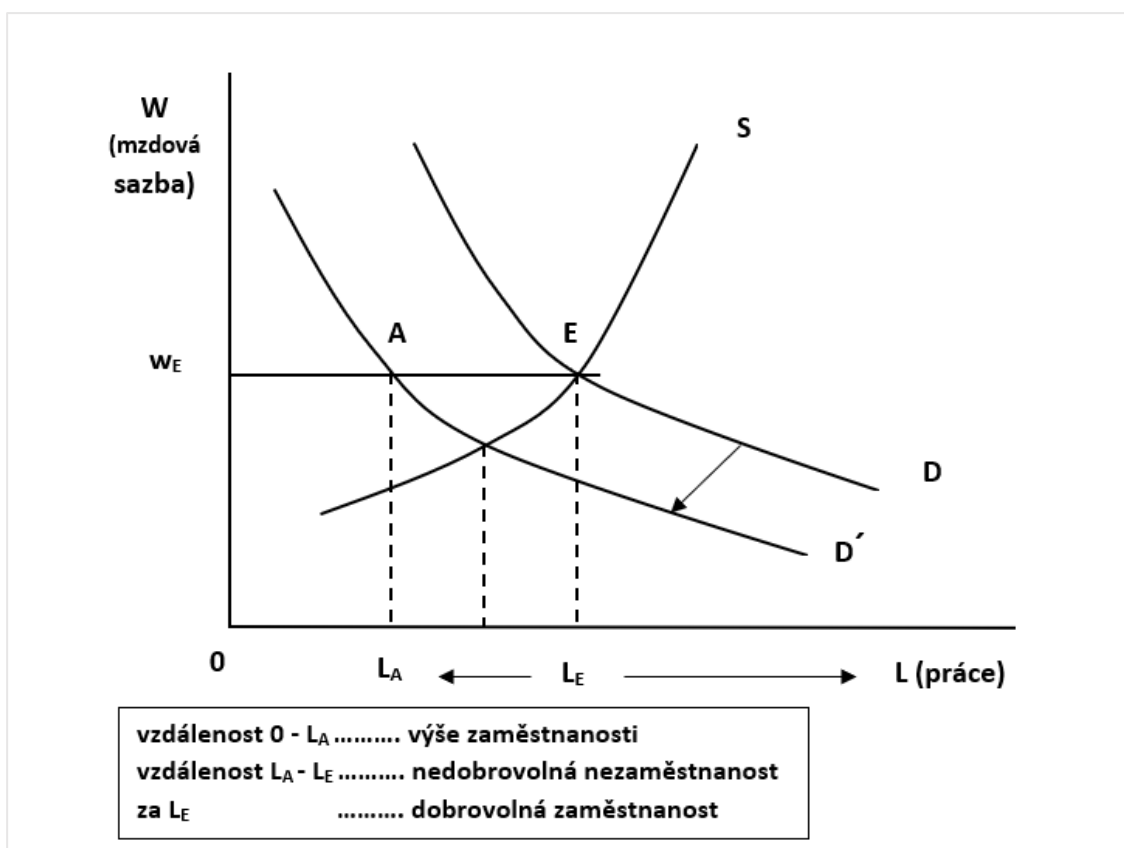
Dobrovolná nezaměstnanost znamená typ nezaměstnanosti, kdy potenciální pracovník je nezaměstnaný, protože hledá práci na trhu práce za mzdu vyšší, než se při

hledání zrovna na trhu vyskytuje. Proto také práci nemá a je nezaměstnaný „dobrovolně“. Délka tohoto typu nezaměstnanosti závisí na alternativních možnostech, které tyto nezaměstnaní mají. Jednou z možností mohou být podpory v nezaměstnanosti. Pokud se tyto podpory poskytují pouze krátkodobě a jejich hodnota je nízká, je snaha dobrovolně nezaměstnaných najít si práci mnohem vyšší. Je velmi obtížné rozeznat, zda se jedná o dobrovolnou či nedobrovolnou nezaměstnanost, ale je spousta důkazů a přiznání lidí, že jsou opravdu „ze své vůle nezaměstnaní“ (Holman, 2016).

Nedobrovolná nezaměstnanost je dána bariérami, které brání snižování mezd. Jedním z těchto „obránců“, jenž tvoří tuto bariéru, jsou odbory v případě, že mají mezi hlavními cíli prosazování zvyšování mezd, či stát, který zákonně ustanoví minimální mzdu (Brožová, 2012). Důsledky tohoto typu nezaměstnanosti jsou mnohem horší než u dobrovolné nezaměstnanosti, kde člověk hledá lepší zaměstnání podle svých představ. Člověk si zde nemůže vybrat, je ochoten přijmout práci i za horší mzdy, ale i přesto tuto práci nemůže najít. Následkem nedobrovolné nezaměstnanosti jsou například existenční problémy a pocity zklamání (Holman, 2016). Grafické vyjádření dobrovolné a nedobrovolné nezaměstnanosti je součástí Grafu 2.4.

Typy nezaměstnanosti jsou porovnávány také dle délky trvání. Prvním typem je dlouhodobá nezaměstnanost, jež trvá déle než 1 rok (v ČR, v jiných státech se doba může lišit). Ta způsobuje velké sociální problémy pro lidi a jejich rodiny. Lidé, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní, přichází o kvalifikaci a o úctu k sobě samému. Příčinou může být snížení motivace lidí si hledat práci z důvodu dostatečně velké státní podpory (Holman, 2016). Důsledkem dlouhodobé nezaměstnanosti bývá změna nedobrovolné nezaměstnanosti na dobrovolnou nezaměstnanost, a to právě díky délce trvání (Brožová, 2012). Charakter dlouhodobé nezaměstnanosti má nejvíce cyklická nezaměstnanost.

Graf 2.4 - Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Zdroj: Brožová (2012), vlastní zpracování.

Krátkodobá nezaměstnanost je důležitá pro fungování trhu práce. Jedná se o záležitost přechodného charakteru, nutná k aktivnímu hledání nových možností. V této nezaměstnanosti nejsou jen lidé, jejichž vztah k práci není zrovna nejlepší, ale často i kvalifikovaní lidé, již jsou schopni naučit se novým věcem. Tito lidé pomocí vlastního úsilí a snahy dokážou hledat novou práci mnohem efektivněji (Brožová, 2012).

2.3 Měření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se týká z makroekonomického hlediska obyvatel, kteří jsou v produktivním věku. Jedná se tedy o lidi, již jsou ve věku od ukončení školní docházky po odchod do důchodu (Jurečka a kol., 2010). V ČR je tento věk vymezen od 15 do 64 let (MPSV, 2019a).

Nejvíce uplatňujícím ukazatelem je míra nezaměstnanosti. Jedná se o podíl počtu nezaměstnaných osob a celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel dané země. Výsledek je pak vynásoben stem a to z důvodu, aby byl vyjádřen v procentech (Jurečka kol., 2010). Populace bývá často rozdělována právě do skupin osob, které jsou

označovány jako ekonomicky aktivní obyvatelstvo (L) a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo (N) (Ehrenberg and Smith, 2012).

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo spočítáme jako součet zaměstnaných, jež značíme E , a nezaměstnaných lidí, kteří by chtěli pracovat a které značíme U . Matematický výpočet ekonomicky aktivního obyvatelstva zaznamenává následující Rovnice 2.1 (Ehrenberg and Smith, 2012).

$$L = E + U. \quad (2.1)$$

Matematické vyjádření míry nezaměstnanosti, jež značíme u , zachycuje následující Rovnice 2.2 (Ehrenberg and Smith, 2012).

$$u = \frac{U}{L} \cdot 100. \quad (2.2)$$

V České republice se používaly do konce roku 2012 dva ukazatele – tzv. obecná míra nezaměstnanosti a ukazatel registrované míry nezaměstnanosti. Od října 2012 začal být souběžně zveřejňován s registrovanou mírou nezaměstnanosti i ukazatel podílu nezaměstnaných osob, jenž od roku 2013 zcela registrovanou míru nezaměstnanosti nahradil (MPSV, 2019a.). Touto problematikou se zabývá praktická část této práce.

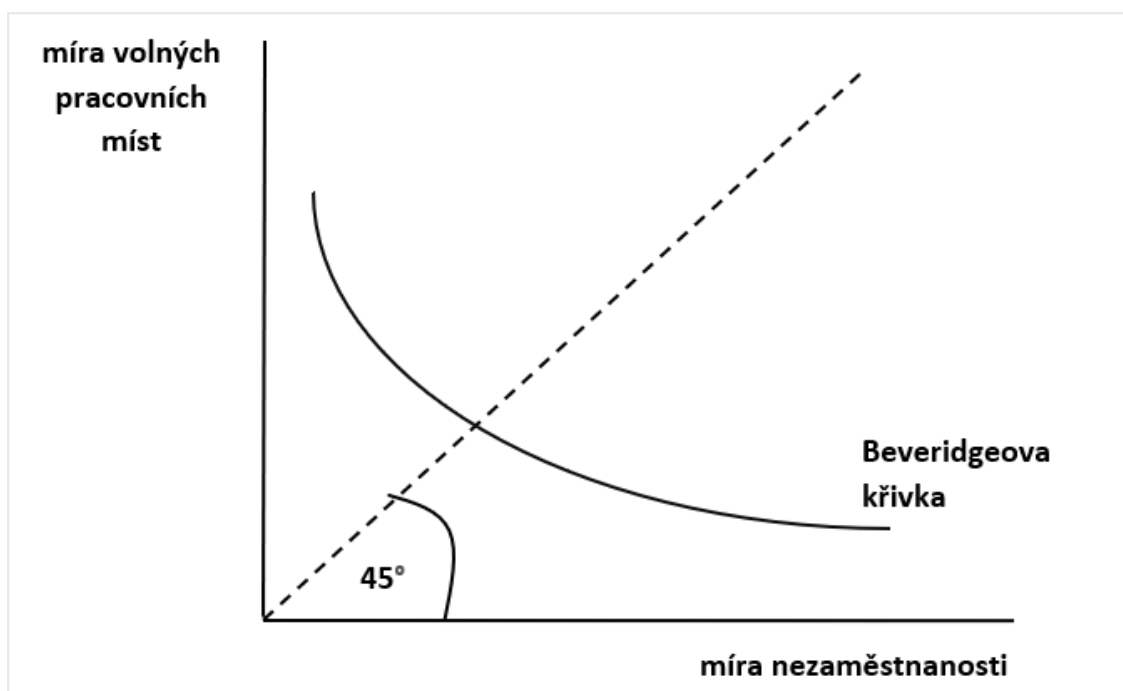
2.4 Pojetí Beveridgeovy křivky

Pro srovnání počtu uchazečů o pracovní místa a počtu volných pracovních míst využíváme Beveridgeovu křivku (Jurečka a kol., 2010). Ta nese název po lordu Williamu Beveridgeovi, který ji objevil ve 40. letech 20. století. Tento britský ekonom se zasloužil také o první povinné pojištění nezaměstnanosti, které zavedl v roce 1911 (Brožová, 2012).

Někdy tato křivka nese označení u - v křivka. Důvodem je vyjádření spojitosti mezi nezaměstnaností, kterou zastupuje v u - v křivce míra nezaměstnanosti u_i na horizontální ose a na vertikální ose míra volných pracovních míst v_i (Blanchard and Diamond, 1989). Míra volných pracovních míst vyjadřuje podíl volných pracovních míst k celkovému počtu pracovních míst, která jsou potřeba k zaměstnání všech pracovníků. Tvar Beveridgeovy křivky je klesající a je doprovázen skloněním křivky směrem k počátku, což je způsobeno situací, při které je většinou v ekonomice buď vysoká míra volných pracovních míst s nízkou mírou nezaměstnanosti, či vysoká míra nezaměstnanosti, jež bývá doprovázena nízkou mírou volných pracovních míst (Jurečka a kol., 2010). Tato logická úvaha podtrhuje důležitost nesouladu dovedností na trhu práce. Tento nesoulad

dovedností je formou strukturální nezaměstnanosti a brání nezaměstnaným zaplnit volné pracovní místo (Beggs, 2019). Grafické vyjádření Beveridgeovy křivky je součástí Grafu 2.5.

Graf 2.5 - Beveridgeova křivka

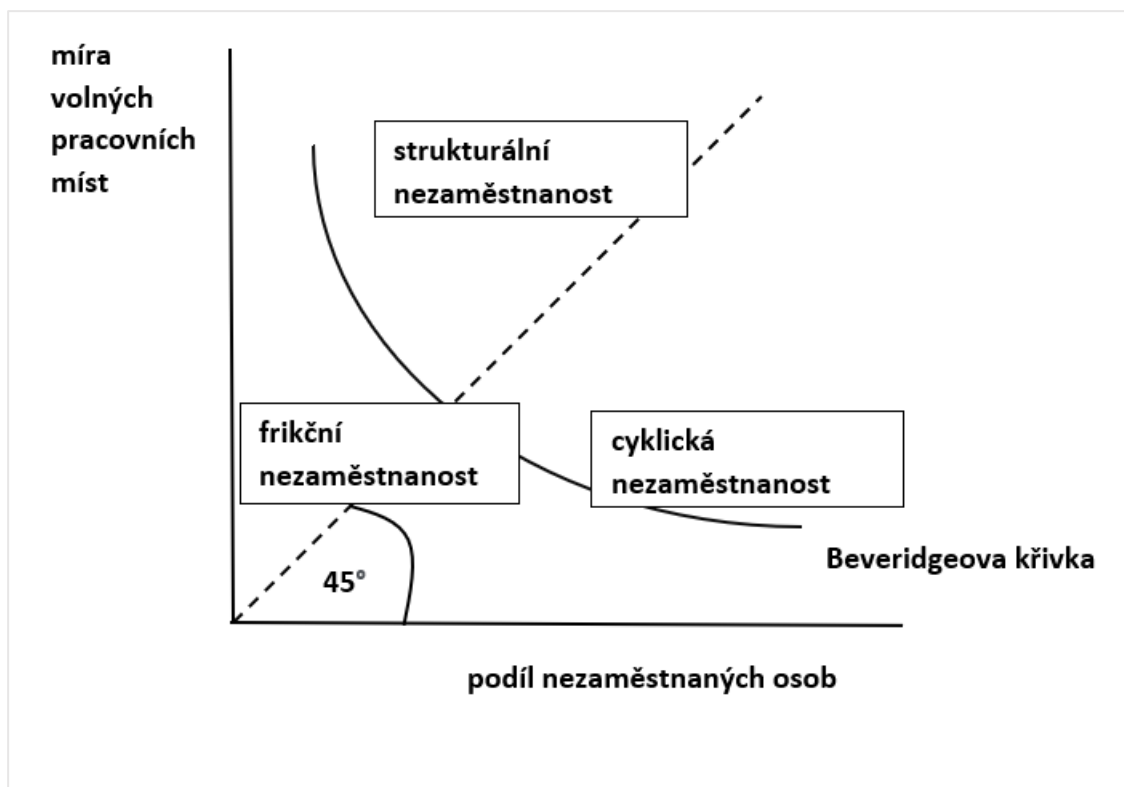
Zdroj: Jurečka a kol. (2010), vlastní zpracování.

Úhel 45° svírá linie rovnosti, tedy přerušovaná čára vyjadřující situaci, kdy míra volných pracovních míst a míra nezaměstnanosti jsou v rovnováze. Pokud se body Beveridgeovy křivky vyskytují pod osou 45°, jedná se o období recese, kdy je nižší míra volných pracovních míst a vyšší nezaměstnanost. Naopak nižší nezaměstnanost a vyšší míra volných pracovních míst je charakteristická pro výskyt bodů nad linií rovnosti, a tedy v období ekonomické konjunktury (Jurečka a kol., 2010).

Faktory, jež ovlivňují efektivitu na trhu práce, vytváří Beveridgeovu křivku v průběhu času. Při posunutí napravo od Beveridgeovy křivky klesá efektivita trhu práce, a naopak při posunu doleva od křivky efektivita trhu práce roste. Pokud se body reprezentující pracovní příležitosti, které v porovnání s nezaměstnaností dosahují vysokých hodnot, nachází u levého horního rohu Beveridgeovy křivky, jedná se o období expanze, kdy firmy mají potřebu najímat více pracovníků. Naopak k pohybu na Beveridgeově křivce směrem doprava dolů dochází v ekonomické recesi, kdy firmy

nepoptávají zaměstnance, a volných pracovních míst je málo v porovnání s nezaměstnaností (Beggs, 2019).

Graf 2.6 - Základní typy nezaměstnanosti a Beveridgeova křivka

Zdroj: Jurečka a kol. (2010), vlastní zpracování.

V Grafu 2.6 můžeme rozeznat frikční, strukturní a cyklickou nezaměstnanost pomocí Beveridgeovy křivky. Pokud je v konkrétní zemi v převaze frikční nezaměstnanost, nacházíme se v grafu ve středu Beveridgeovy křivky, která se nachází blízko počátku. Podíl nezaměstnaných dosahuje nízkých hodnot a nezaměstnaní mají tedy šanci najít volné pracovní místo. Strukturní nezaměstnanost je pak nejvíce vzdálená od nuly a leží na ose 45°, která se nazývá linie rovnosti a která bude popsána v podkapitole 4.1. Podíl nezaměstnaných osob dosahuje vysokých hodnot, a to i míra volných pracovních míst. Nezaměstnaní však nemůžou jen tak obsadit volná pracovní místa. Musí projít rekvalifikací, která je však časově náročná. Cyklická nezaměstnanost se pak nachází dosti vzdáleně od počátku a v dolní polovině Beveridgeovy křivky. Tato nezaměstnanost je doprovázena menším počtem volných pracovních míst a vyšším podílem nezaměstnaných osob (Jurečka a kol., 2010).

3 Popis regionálních trhů práce

Ve třetí kapitole je popsán vývoj vybraných ekonomických indikátorů a veličin na regionálních trzích práce konkrétních krajů v České republice a to během období patnácti let (leden 2005 – prosinec 2019) s měsíční periodicitou. Tento popis pomůže uvést prostředí těchto regionálních trhů práce pro analýzu pomocí Beveridgeovy křivky, jež je obsahem poslední kapitoly této práce. Podrobněji se bude tato kapitola zabývat vývojem míry volných pracovních míst a podílu nezaměstnaných osob ve vybraných krajích. Dále bude tato část práce orientována na popis vývoje počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let a na vývoj počtu volných pracovních míst ve vybraných regionech. Graficky tento vývoj odpovídá srovnání podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst, se kterými tyto veličiny úzce souvisí a zároveň tyto indikátory i z části tvoří, ovšem pro popis regionálních trhů práce se hodí, jakožto dokreslení situace konkrétními hodnotami. Hodnoty těchto indikátorů zveřejňuje portál Ministerstva práce a sociálních věcí.

Pro popis regionálního trhu práce bylo vybráno 5 ze 14 krajů, jež se nacházejí v České republice a jež jsou charakteristické určitými specifiky. Mezi vybrané kraje patří: kraj hlavního města Prahy, Středočeský kraj, Karlovarský kraj, Zlínský kraj a Moravskoslezský kraj. Kraj hlavního města Prahy byl vybrán jakožto specifický kraj ČR, který dlouhodobě dosahuje nejlepších výsledků na trhu práce, například dlouhodobě nejmenší nezaměstnanost v porovnání s ostatními kraji v ČR. Tento kraj po dlouhou dobu vykazuje nejmenší podíl nezaměstnaných osob a největší míru volných pracovních míst (ČSÚ, 2019b). Středočeský kraj je pro tento popis vybrán jakožto zástupce ekonomicky nejvýkonnějších krajů v ČR. Kraj je dosti spjat, a to nejen jako zdroj pracovní síly, s krajem hlavního města Prahy. K těmto vazbám napomáhá výborná dopravní síť mezi těmito regiony. Kraj je charakteristický snižující se nezaměstnaností a to i přes rozdíly, jež jsou uvnitř tohoto kraje patrné (ČSÚ, 2020a). Třetím vybraným krajem je Karlovarský kraj, známý především pro své zaměření na služby. Tento kraj však není jednostranně orientován, přesto je brán jako zástupce z ekonomicky méně výkonných krajů. Špatná úroveň zaměstnanosti jej činí místem, kde lidé nemají zájem bydlet a hledat si práci (ČSÚ, 2020b). Zlínský kraj lze podobně jako Karlovarský kraj zařadit do skupinky ekonomicky méně výkonných krajů. Je tedy vybrán jako moravský zástupce z této skupiny krajů a taky jako zástupce skupiny krajů spíše orientovaných na strojní výrobu. V minulosti zemědělský kraj, ve kterém v dnešní době převzala dominanci právě průmyslová

strojírenská odvětví (KÚ ZLK, 2016). Posledním vybraným regionem je Moravskoslezský kraj. Kraj zastupuje skupinku, která je charakteristická největší nezaměstnaností. Právě dlouhodobě největší podíl nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných v ČR rozhodl o tom, že trh práce v tomto kraji bude v této kapitole také popsán (ČSÚ, 2019c). Podrobnější vysvětlení výběru těchto krajů bude rozebráno v praktické části této práce.

Důležitým ekonomickým indikátorem v této kapitole bude počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání, kteří patří do věkové skupiny 15–64 let. Tento počet indikuje počet uchazečů, kteří jsou schopni k okamžitému nastoupení do zaměstnání při vhodné nabídce pracovního místa. Je zjišťován od července 2004 Ministerstvem práce a sociálních věcí a v této kapitole bude porovnáván s počtem volných pracovních míst. Ovšem ne vždy je toto porovnání vhodné, protože ne vždy musí volná pracovní místa odpovídat požadavkům, jež dosažitelný uchazeč v produktivním věku vyhledává (ČSÚ, 2020c).

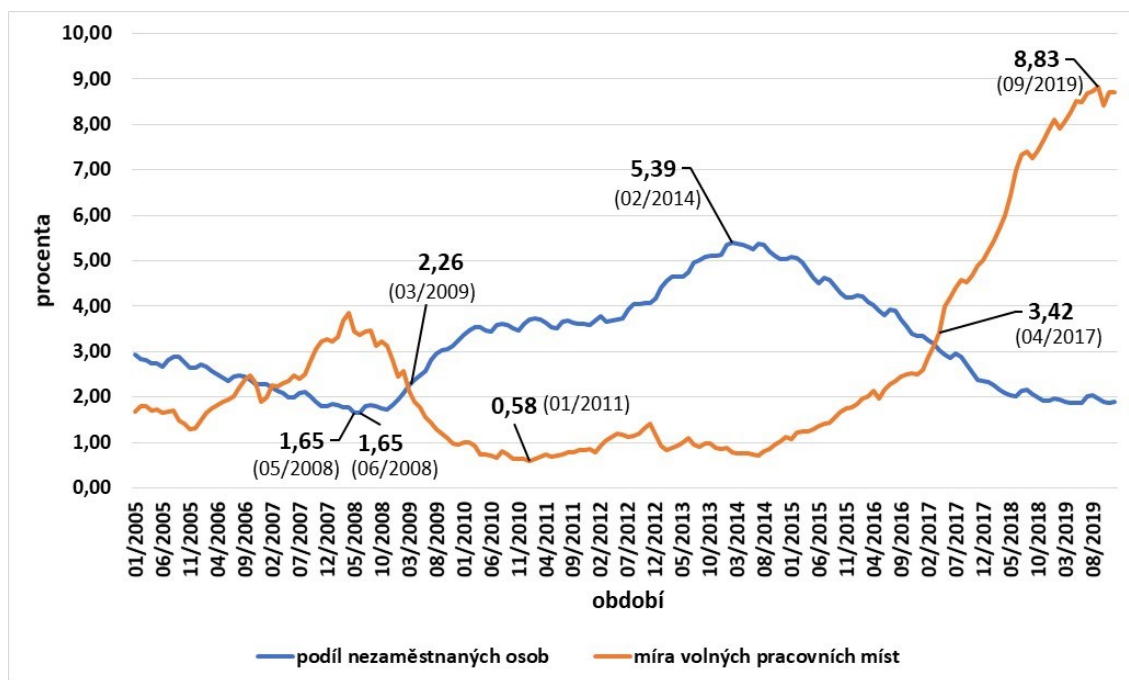
3.1 Trh práce v kraji hlavního města Prahy

K popisu trhu práce je dobrým indikátorem vývoj podílu nezaměstnaných osob společně s vývojem míry volných pracovních míst. Tyto indikátory budou použity u všech popisů trhů práce vybraných krajů. Výpočet těchto veličin bude popsán v následující kapitole, tj. praktické části této bakalářské práce. Pro přehlednost vývoje těchto ekonomických veličin pro kraj hlavního města Prahy slouží Graf 3.1.

Jak vyplývá z Grafu 3.1 podíl nezaměstnaných osob většinu sledovaného období převyšoval míru volných pracovních míst. Dle Grafu 3.1 toto převýšení podílu nezaměstnaných osob začalo v březnu 2009, kdy byl podíl nezaměstnaných osob 2,26 %, a trvalo do března 2017, tedy 8 let. Od dubna 2017, kdy míra volných pracovních míst dosáhla hodnoty 3,42 %, začala míra volných pracovních míst jednoznačně převyšovat hodnoty podílu nezaměstnaných osob. Největší hodnotu měla tato míra v září 2019, kdy odpovídala 8,83 %. Naopak v lednu 2011 dosáhla míra volných pracovních míst nejnižší hodnoty a to 0,58 %. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob byl vypočten pro květen a červen 2008, kdy v těchto měsících dosahoval hodnot 1,65 %. Nejvyšší hodnota podílu nezaměstnaných osob pak byla vyměřena v únoru 2014, kdy činila 5,39 %.

Graf 3.1 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst v kraji hlavního města Prahy

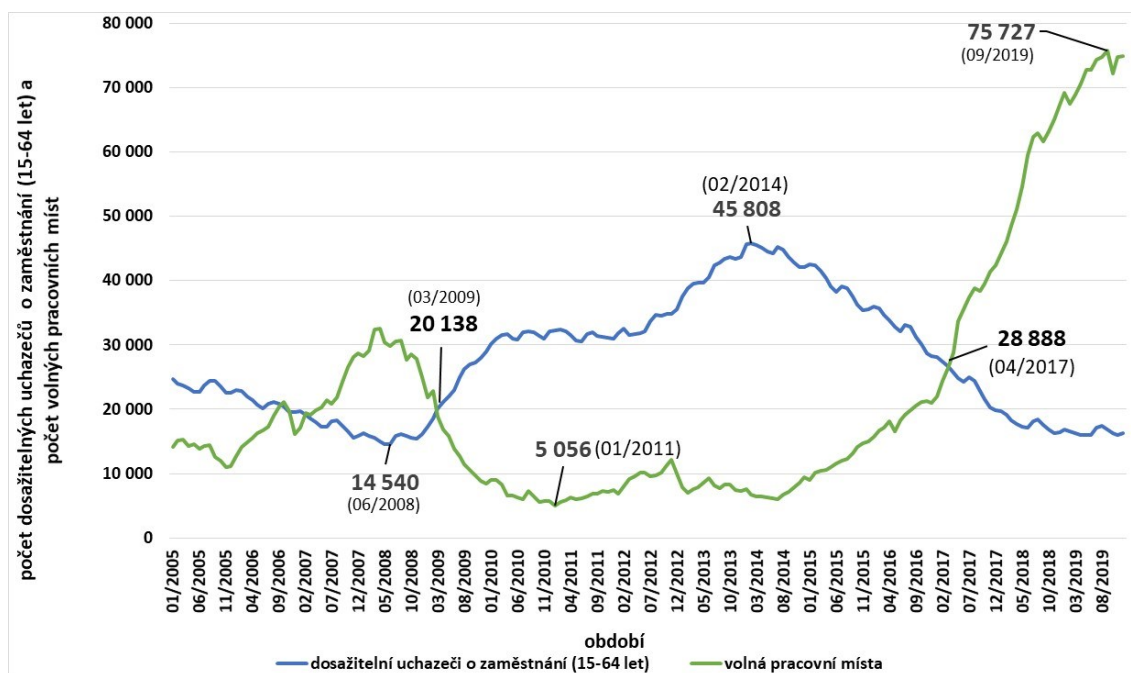
Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Podíl nezaměstnaných osob dosahoval největších hodnot zejména v období během ekonomické krize (leden 2009 – prosinec 2013), kdy nezaměstnanost zasáhla všechny regiony ČR a kdy bylo více uchazečů o zaměstnání než volných pracovních míst. Pro lepší představu, kolik lidí v produktivním věku v té době nemělo práci, slouží grafické vyobrazení počtu dosažitelných uchazečů a počtu volných pracovních míst, jež je obsaženo v Grafu 3.2.

Jak dokazuje Graf 3.2, právě v období během ekonomické krize byl počet uchazečů o zaměstnání v produktivním věku nejvyšší. V únoru 2014 byl tento počet v kraji hlavního města Prahy 45 808 osob. V období před ekonomickou krizí byl počet těchto uchazečů nejmenší. V té době bylo málo nezaměstnaných lidí a téměř každý, kdo chtěl pracovat, práci našel. Nejnižších hodnot dosáhl v červnu 2008, kdy počet dosažitelných uchazečů (15–64 let) činil 14 540 osob. Obdobně tomu bylo v období po ekonomické krizi, kdy počet volných pracovních míst byl i více než čtyřikrát větší než počet dosažitelných uchazečů (15–64 let). Největší počet volných pracovních míst ve sledovaném období byl pak 75 727 osob a byl zaznamenán v září 2019. Nejméně volných pracovních míst bylo v lednu 2011, tedy během ekonomické krize, a to pouhých 5056.

Kraj hlavního města Prahy patří mezi nejvýkonnější regiony, jak vyplývá z Grafů 3.1 a 3.2. S ekonomickou krizí se kraj vypořádal dobře, o čemž svědčí jak prudký nárůst míry volných pracovních míst, tak pokles podílu nezaměstnaných osob od dubna 2017. Uvedené hodnoty volných pracovních míst v posledních letech potvrzuje fakt, že kraj je stále otevřen zájemcům o práci, a že tedy o práci v tomto regionu není nouze.

Graf 3.2 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst v kraji hlavního města Prahy

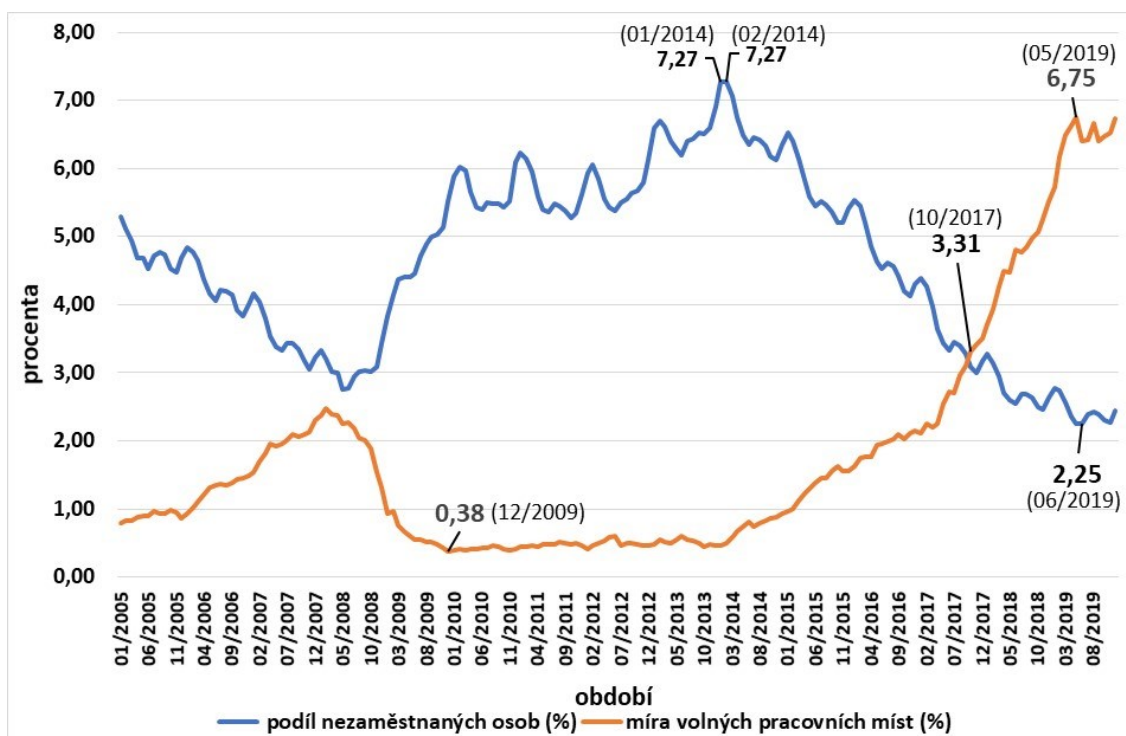

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

3.2 Trh práce ve Středočeském kraji

Středočeský kraj patří do skupiny hospodářsky výkonnějších regionů. Pozitivní skutečností na trhu práce tohoto kraje jsou zlepšující se hodnoty zaměstnanosti. Průběh vývoje podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst v tomto kraji je obsažen v Grafu 3.3.

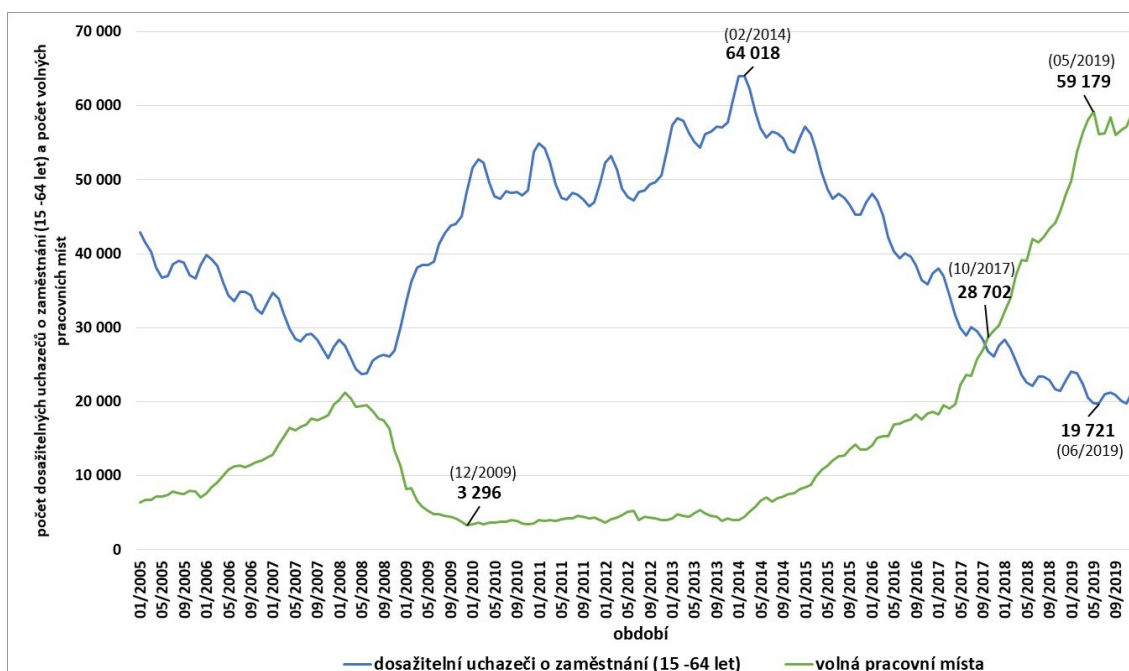
Graf 3.3 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst ve Středočeském kraji

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Z Grafu 3.3 vyplývá, že míra volných pracovních míst překročila podíl nezaměstnaných osob v říjnu v 2017, a tedy delší dobu po skončení ekonomické krize (necelé 4 roky po konci ekonomické krize). Ekonomická krize zasáhla trh práce tohoto kraje mnohem více než sousední kraj hlavního města Prahy, čemuž odpovídá i vyšší podíl nezaměstnaných osob, jenž v lednu a v únoru 2014 nabyl až 7,27 % (největší naměřená hodnota), což dokazuje skutečnost, že během krize byla spousta lidí evidována na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání. Také hodnoty míry volných pracovních míst byly poznamenány krizí. Nejnižší hodnota je dopočtena pro prosinec 2009 a činí 0,38 %. Nejvyšší hodnoty této míry, ale také nejnižší podíl nezaměstnaných osob je charakteristický pro období po konci ekonomické krize. Nejvyšší hodnota, kdy míra volných pracovních míst činila 6,75 %, byla dopočtena v květnu 2019. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob ve sledovaném období odpovídá hodnotě 2,25 %, která byla zaznamenána v červnu 2009. Dokreslení situace na tamějším trhu práce je součástí Grafu 3.4

Graf 3.4 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst ve Středočeském kraji

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

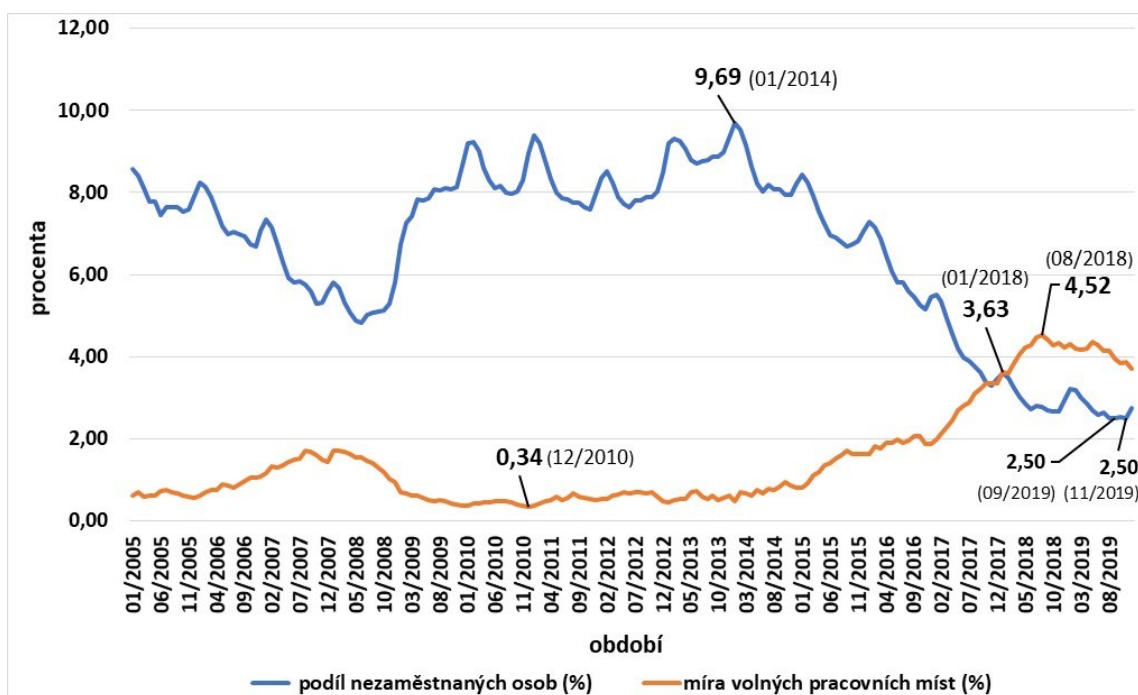
Z Grafu 3.4 vyplývá, že v únoru 2014, kdy byl také naměřen největší podíl nezaměstnaných osob – viz Graf 3.3, počet dosažitelných uchazečů ve věku 15–64 let byl největší a činil 64 018 osob. Nejnižší počet těchto uchazečů (obdobně jako podíl nezaměstnaných osob v Grafu 3.3) byl naměřen v červnu 2019, kdy počet uchazečů, kteří byli při vhodné nabídce pracovní příležitosti ihned schopní začít pracovat, byl 19 721. Nejméně volných pracovních míst bylo během ekonomické krize a to konkrétně v prosinci 2009, kdy jich bylo 3 296. Největší počet volných pracovních míst byl naměřen v květnu 2019.

Na Středočeský kraj dolehla ekonomická krize poněkud více než na kraj hlavního města Prahy, přesto kraj tuto těžkou dobu zvládl. Stav na trhu práce po ekonomické krizi naznačuje, že firmy poptávají stále velké kvantum zaměstnanců, a že je tedy v kraji velký počet volných pracovních míst.

3.3 Trh práce v Karlovarském kraji

Třetím krajem, ve kterém bude popsán trh práce, je Karlovarský kraj, který patří mezi méně výkonné regiony. Kraj je charakteristický vysokými hodnotami nezaměstnanosti. Vývoj míry volných pracovních míst a podílu nezaměstnaných osob, který je součástí Grafu 3.5, pomůže s deskripcí tamního trhu práce. Graf 3.6 pak dokresluje situaci konkrétními počty dosažitelných uchazečů o zaměstnání v produktivním věku a počty volných pracovních míst.

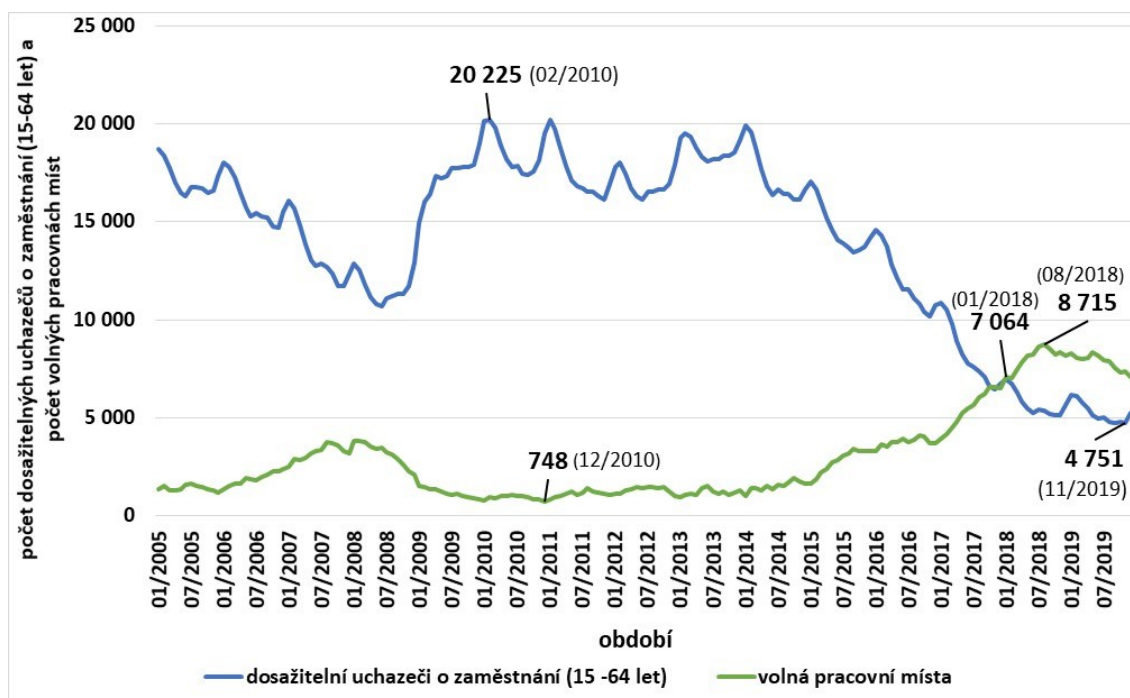
Graf 3.5 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst v Karlovarském kraji

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Z Grafu 3.5 vyplývá, že Karlovarský kraj dosahuje mnohem horších hodnot podílu nezaměstnaných osob než předchozí popsané regiony. Kraj dosáhl během ekonomické krize až 9,69 % podílu nezaměstnaných osob v lednu 2014 a 0,34 % míry volných pracovních míst v prosinci 2010. Vysoké hodnoty tohoto podílu, jež 14 z 15 let sledovaného období převyšoval hodnoty míry volných pracovních míst, nabyly nižších hodnot až v období po ekonomické krizi. V lednu 2018 došlo k převýšení míry volných pracovních míst nad zmiňovaným podílem. V srpnu 2018 dosáhla tato míra největší hodnoty, a to 4,52 %.

Graf 3.6 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst v Karlovarském kraji

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Z Grafu 3.6 vyplývá, že v srpnu 2018 bylo 8 715 volných pracovních míst, což je nejvíce ve sledovaném období. Nejvíce dosažitelných uchazečů v produktivním věku bylo naměřeno během ekonomické krize v únoru 2010, kdy počet těchto uchazečů činil 20 225. V období po ekonomické krizi tento počet klesal. Nejmenší hodnota byla rovna 4 751 dosažitelným uchazečům a byla naměřena v listopadu 2019.

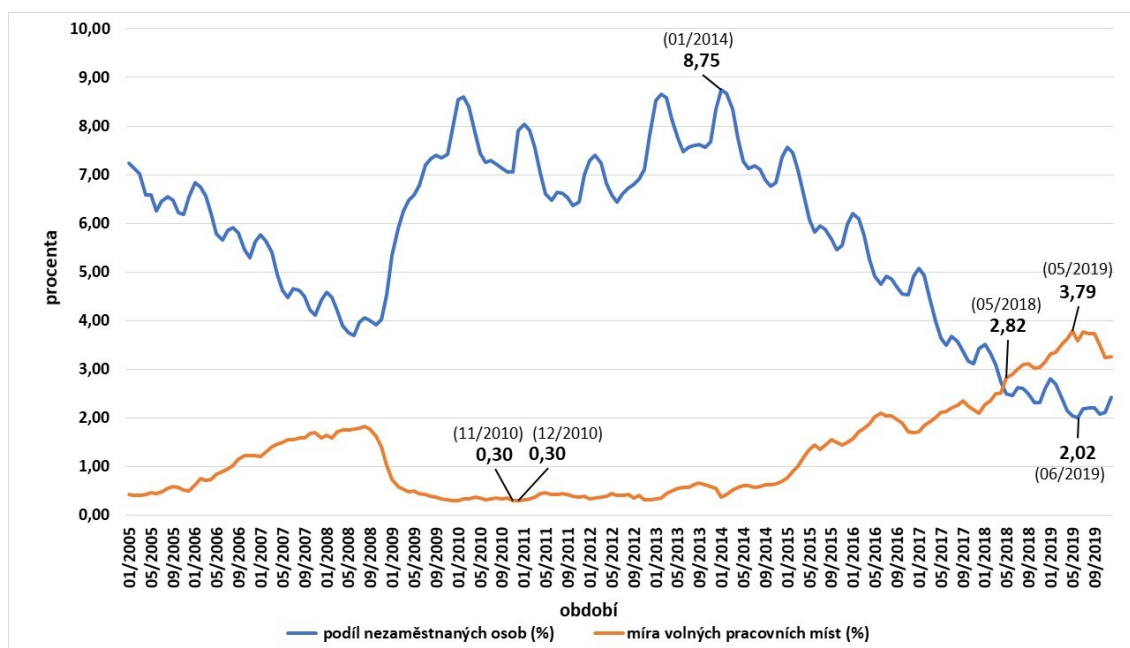
Stav trhu práce v Karlovarském kraji není stále ideální. Ekonomická krize ještě umocnila už tak nepříliš pozitivní situaci. Během této krize byl naměřen nejmenší počet volných pracovních míst – prosinec 2010, který činil pouhých 748 volných míst, což dokazuje Graf 3.6. Ekonomická konjunktura, která proběhla po ekonomické krizi, alespoň trochu pomohla tomuto kraji. Firmy jsou schopny v posledních letech poptávat více zaměstnanců a podíl nezaměstnaných osob klesá.

3.4 Trh práce ve Zlínském kraji

Zlínský kraj patří podobně jako Karlovarský kraj mezi méně ekonomicky výkonné kraje České republiky, jehož vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst je součástí Grafu 3.7.

Graf 3.7 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst ve Zlínském kraji

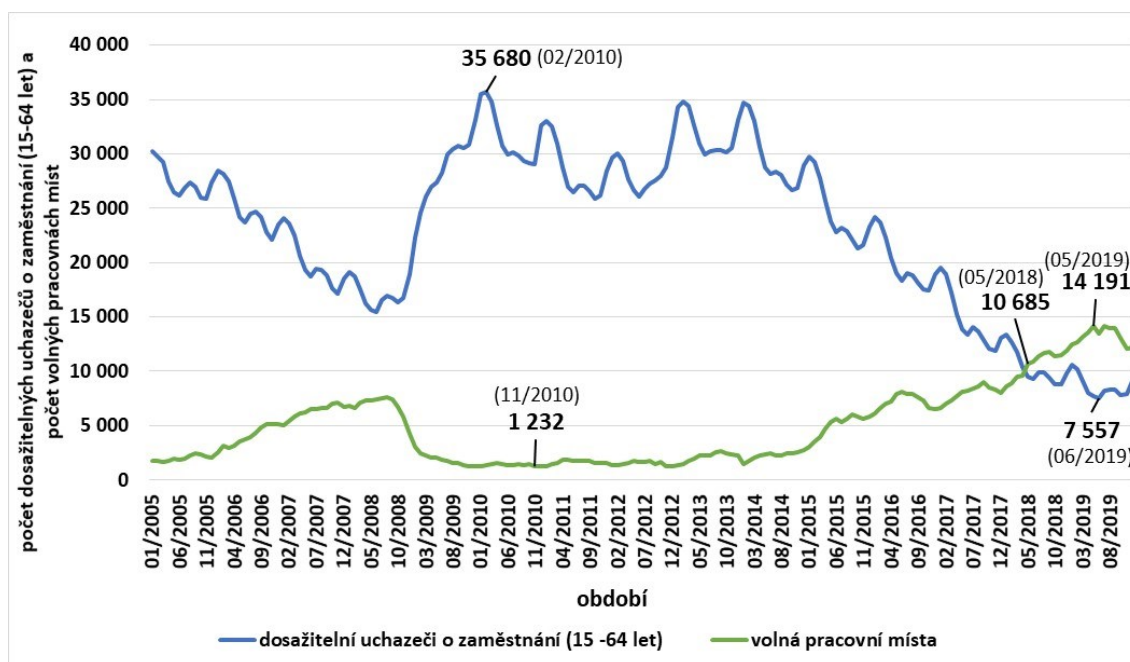

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Před ekonomickou krizí měl podíl nezaměstnaných osob v tomto regionu sice klesající tendenci, ale s počátkem ekonomické krize nastal prudký nárůst. Jak vyplývá z Grafu 3.7, v lednu 2014 dosáhl tento podíl hodnoty 8,75 %. V listopadu a prosinci dokonce měl tento kraj nižší míru volných pracovních míst než předešlý Karlovarský kraj. Tato hodnota činila 0,30 %. Dlouhodobá převaha hodnot podílu nezaměstnaných osob nad mírou volných pracovních míst dostala konce v květnu 2018. Od té doby míra volných pracovních míst dosahovala vyšších hodnot. V květnu 2019 dosáhla tato míra největší hodnoty 3,79 %. O měsíc později podíl nezaměstnanosti klesl na 2,02 %, což bylo nejméně v celém sledovaném období.

Z Grafu 3.8, který dokazuje konkrétní počty, je patrné, že v únoru 2010 byl v kraji počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) největší a činil 35 680 obyvatel Zlínského kraje. Ekonomická krize zapříčinila snížení počtu volných pracovních míst až na 1 232 volných pracovních míst – největší počet, který byl naměřen v listopadu 2010.

Graf 3.8 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst ve Zlínském kraji

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Ekonomická expanze neminula ani Zlínský kraj a pomohla místnímu trhu práce s nepříznivou situací. Zapříčinila růst volných pracovních míst, který květnu 2019 dosáhl největšího počtu a činil 14 191 volných míst, a také prudší pokles podílu dosažitelných uchazečů v produktivním věku. Nejmenší počet těchto uchazečů činil 7 557 a byl evidován tamním úřadem práce v červnu 2019, jak dokazuje Graf 3.8. Stav trhu práce v tomto kraji není však stále v dobré kondici a nedosahuje příliš pozitivních hodnot.

3.5 Trh práce v Moravskoslezském kraji

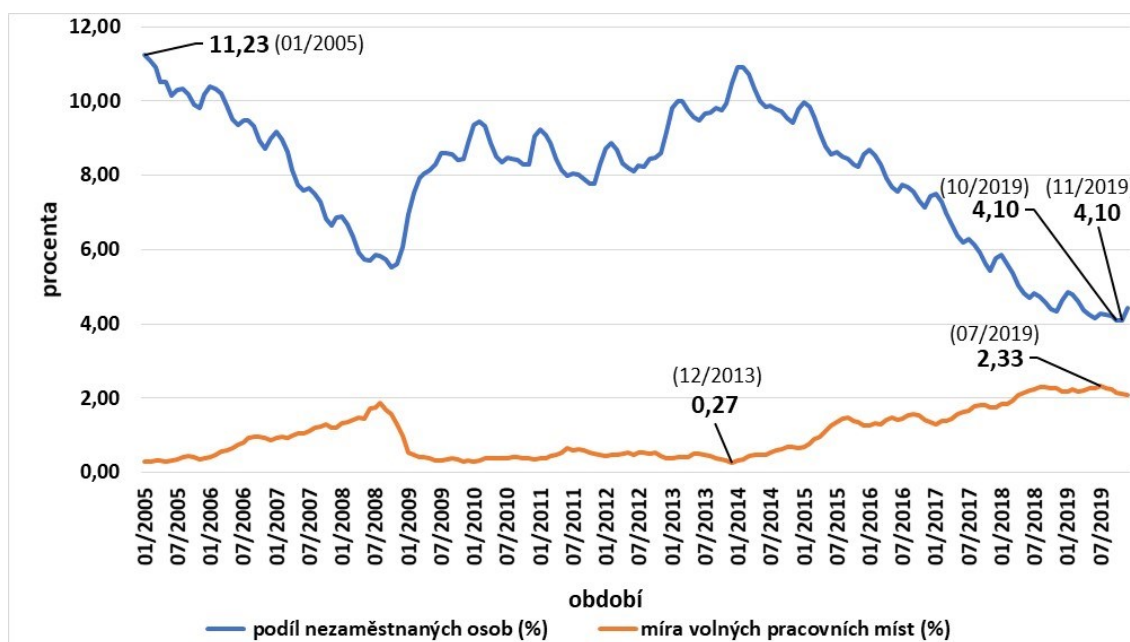
Moravskoslezský kraj, jakožto zástupce zcela výkonnostně nejhorších trhů práce z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti, je posledním krajem, který byl vybrán k deskripci jako jeden z regionálních trhů práce. Tento kraj dosahuje nejvyšších hodnot podílů nezaměstnaností ze všech výše popsanych regionálních trhů práce. Vývoj vybraných ekonomických veličin v tomto kraji je součástí Grafu 3.9.

Z Grafu 3.9 vyplývá, že na trhu práce v Moravskoslezském kraji nedošlo k překročení míry volných pracovních míst nad hodnoty podílu nezaměstnaných osob, ke kterému došlo u všech předchozích regionálních trhů práce. Tento podíl dosáhl nejvyšší hodnoty, jež činila 11,23 %. Stalo se tak v lednu 2005. Tato hodnota je nejvyšší ze všech pěti pozorovaných regionálních trhů práce. V období těsně před ekonomickou krizí tento

podíl měl sice klesající charakter, ale s příchodem ekonomické krize nabýval opět vyšších hodnot. V období po ústupu této krize začal tento podíl opět klesat. Nejnižší hodnoty, konkrétně 4,10 %, dosáhl v říjnu a listopadu 2019. Míra volných pracovních míst dosahuje během sledovaného období nízkých hodnot. Nejmenší hodnoty 0,27 % dosáhla v prosinci 2013 a opět se jednalo o nejnižší hodnotu ze všech popisovaných regionů. V červenci 2019 byla její hodnota 2,33 %. Jednalo se tak o největší hodnotu ve sledovaném období.

Graf 3.9 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst v Moravskoslezském kraji

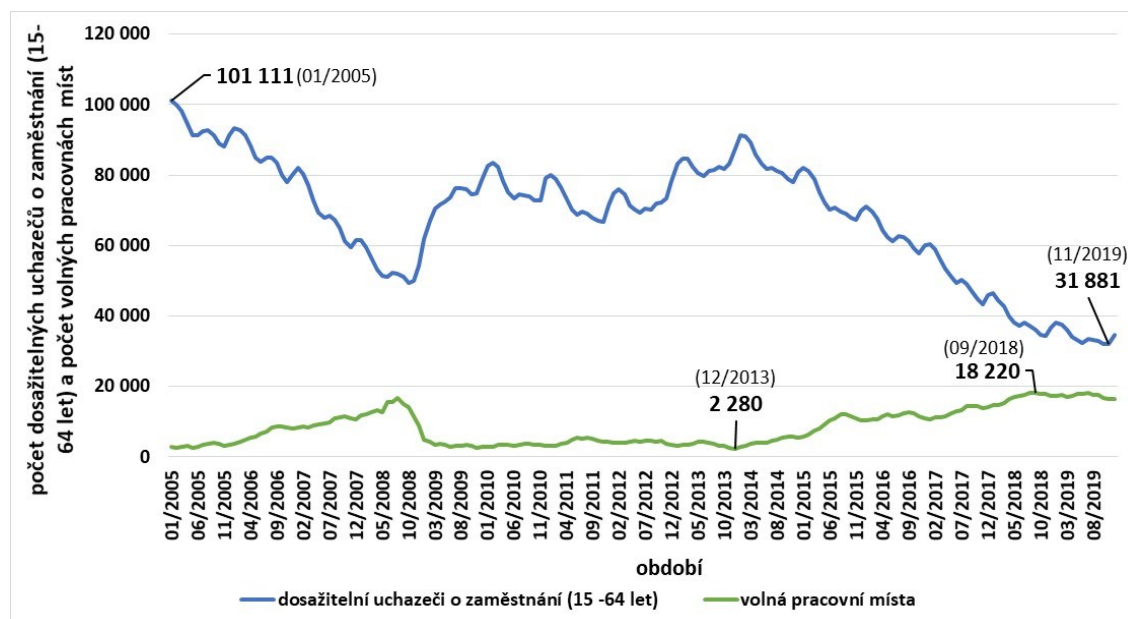

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

V Grafu 3.10, jenž udává konkrétní počty dosažitelných uchazečů a volných pracovních míst, jde vidět pokles z největšího počtu dosažitelných uchazečů, který byl na začátku sledovaného období v lednu 2005 roven počtu 101 111 uchazečů, na 31 881 uchazečů v listopadu 2019. Počet volných pracovních míst dosáhl na konci ekonomické krize v prosinci 2013 počtu 2 280. Následná ekonomická konjunktura nebyla v Moravskoslezském kraji tak razantní, přesto napomohla k nárůstu volných pracovních míst. Nejvíce jich bylo naměřeno v září 2019, konkrétně 18 220 volných pracovních míst.

Situace na tamějším trhu práce stále není na dobré úrovni. Kraj vývojem vybraných ekonomických veličin neproказuje výrazné zlepšení, a tak stále patří do pomyslné nejhorší výkonnostní skupiny regionálních trhů práce, co do vztahu mezi nabídkou a poptávkou po práci.

Graf 3.10 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst v Moravskoslezském kraji

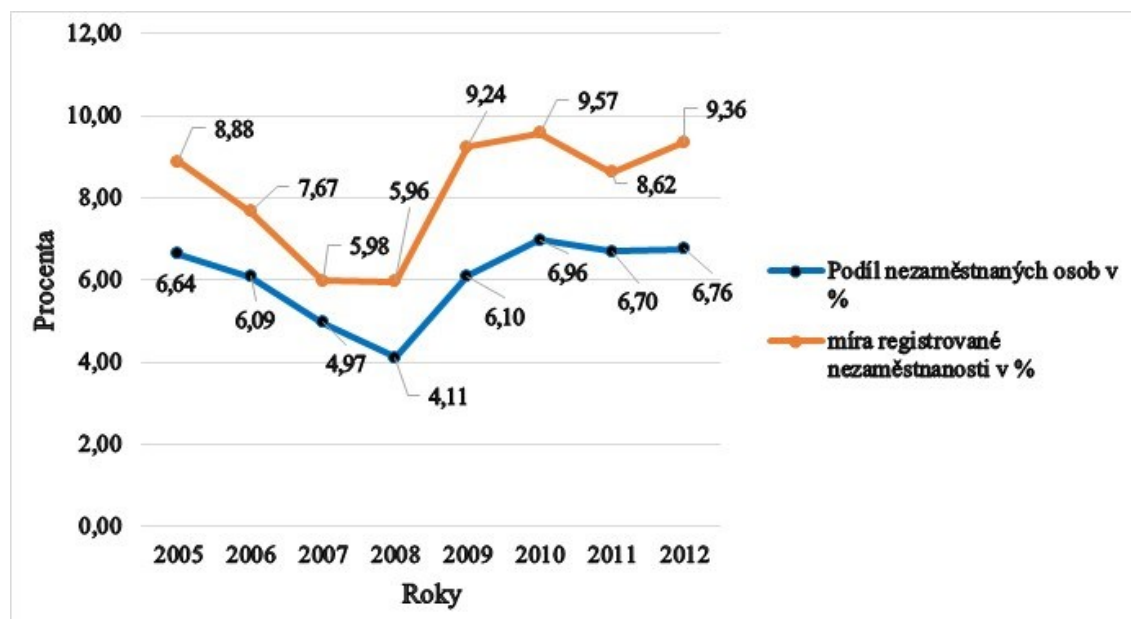
Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

4 Analýza regionálních trhů práce pomocí Beveridgeovy křivky v České republice

Tato část práce je zaměřena na analýzu vybraných regionálních trhů práce v České republice, jejichž prostředí bylo v předchozí kapitole popsáno pomocí vývoje podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst včetně vývoje počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let a počtu volných pracovních míst. Jako nástroj ke zhodnocení místních krajských trhů práce slouží Beveridgeova křivka. Vývoj nejenom této křivky v rámci ČR, ale také vývoj křivek jejich regionů, je součástí této kapitoly.

Aby bylo možno regionální trhy zhodnotit, bylo zapotřebí nasbírat konkrétní data a vymezit konkrétní sledované období. Pro analýzu regionálních trhů ČR bylo vybráno období 15 let, a to od 1. ledna 2005 do 31. prosince 2019. V práci je použita měsíční periodicita a v konečném součtu se tedy jedná o 1080 pozorování pro 5 krajů a ČR jako celku bez ohledu na regionální rozdělení. Začátek této časové řady byl určen kvůli změně metodiky související s mírou nezaměstnanosti. Změna platila od ledna 2013, kdy se Český statistický Úřad a Ministerstvo práce a sociálních věcí dohodly na novém ukazateli – podílu nezaměstnaných osob (PNO), který nahradil míru registrované nezaměstnanosti. Ta poměřovala dosažitelné uchazeče o zaměstnání s ekonomicky aktivním obyvatelstvem. Tyto údaje byly dopočteny až do roku 2005, což výrazně usnadnilo výběr začátku časové osy. Tyto ukazatele jsou vzájemně nesrovnatelné, protože PNO vykazuje nižší hodnoty (viz Graf 4.1). Navíc argumentů pro ukončení využívání registrované nezaměstnanosti jako ukazatele bylo několik. Jedním z nich je nedostatečná reprezentativnost údajů o nezaměstnanosti z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) a zároveň nepřítomnost údajů o nižších samosprávných celcích. Také kombinování údajů z více zdrojů, kdy dosažitelní uchazeči o zaměstnání byli evidováni na ÚP a zaměstnané osoby z VŠPS ČSÚ, pomohlo ke změně metodiky. Mezi neméně důležité důvody patří také komparace či možná snadná záměna při interpretaci míry nezaměstnanosti z MPSV a VŠPS ČSÚ a následně jejich nesprávná interpretace (MPSV, 2019a).

Graf 4.1 - Porovnání metodiky – registrovaná míra nezaměstnanosti v % a podíl nezaměstnaných osob v % (2005–2012)

Zdroj: ČSÚ (2019a) a MPSV (2019b), vlastní zpracování.

Aby vůbec mohla být Beveridgeova křivka vytvořena, bylo zapotřebí konkrétních dat. Většina těchto dat je však k dispozici na internetovém portálu MPSV. Mezi základní deskriptory, bez nichž nejde BV křivku vytvořit, patří PNO a míra volných pracovních míst.

Vzorec pro PNO je znázorněn Rovnicí 4.1. Ukazatel PNO je v práci nadále označován jako *iu* a jeho hodnoty jsou v % dostupné na portálu ve statistikách MPSV (MPSV, 2019a). Rovnice pro výpočet *iu* lze tedy zapsat takto.

$$iu = \frac{\text{dosažitelní uchazeči 15–64 let}}{\text{celkový počet osob 15–64 let}} \cdot 100. \quad (4.1)$$

Míra volných pracovních míst, v práci nadále značená jako *iv*, je znázorněna Rovnicí 4.2. Tato míra má ve výpočtu značnou podobnost s mírou nezaměstnanosti, která vyjadřuje podíl celkového počtu lidí bez práce k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Výsledný podíl je následně vynásoben 100, abychom získali výsledek v procentech. Rozdíl je tedy pouze v čitateli. Ukazatel *iv* nikde publikován není, a tak musel být pro práci dopočítán. Čítec tvoří volná pracovní místa evidována UP, která statistiky MPSV zveřejňují. Rovnici pro výpočet *iv* je možno zapsat následujícím způsobem (Hanáková, 2019).

$$iv = \frac{\text{volná pracovní místa evidována ÚP}}{\text{celkový počet osob 15–64 let}} \cdot 100. \quad (4.2)$$

Jednoduchý mechanismus pro výpočet ukazatele však v sobě má skrytý problém. Problémovou složkou pro výpočet je jmenovatel. Jelikož iu je zveřejňován ve statistikách MPSV a nemusí se počítat, problém nastává až u výpočtu iv . Celkový počet osob ve věku 15–64 let nelze v oficiálních zdrojích dat najít. Existují jen demografické bilance ČSÚ, které jsou zaznamenány pro regiony, avšak pouze ročně. Bylo tedy nutné dopočítat tento údaj z upravené rovnice iu (viz. Rovnice 4.3), obdobně jako v práci Hanáková (2019). Údaj z čitatele, tedy dosažitelní uchazeči ve věku 15–64 let, je publikován MPSV. Výpočet celkového počtu osob 15–64 lze tedy vyjádřit následovně.

$$\text{celk. poč. osob 15–64 let} = \left(\frac{\text{dosažitelní uchazeči 15–64 let}}{\left(\frac{iu}{100} \right)} \right) \cdot 100. \quad (4.3)$$

Pro tuto práci byly vytvořeny nejen Beveridgeovy křivky, ve kterých jsou barevně zaznačena období před, během a po ekonomické krizi, ale také podrobnější Beveridgeovy křivky, jež obsahují časové údaje. Období před ekonomickou krizí je v těchto Beveridgeových křivkách zaznačeno modrou barvou. Období během ekonomické krize červenou barvou a období po ekonomické krizi zelenou barvou. Aby byla tato období v křivkách propojena, bylo nutné zadat data celých Beveridgeových křivek. Tyto křivky mají v následujících grafech bez časových údajů černou barvu.

Pro analýzu v této práci bylo vybráno celkem 5 zástupců ze 14 krajů ČR–hlavní město Praha, Středočeský kraj, Karlovarský kraj, Zlínský kraj a Moravskoslezský kraj, na kterých bude demonstrován vývoj regionálních trhů České republiky. Dále také bude prezentována Beveridgeova křivka celé ČR jakožto celku bez ohledu na kraje.

Praha, jakožto hlavní město ČR a město evropského formátu, byla vybrána mezi výčet krajů díky její dlouhodobě nejmenší nezaměstnanosti, a to včetně dlouhodobě nejmenšímu PNO a největší míře volných pracovních míst. Tento kraj je hospodářským centrem ČR. Většina vládních institucí ČR a zahraničních firem sídlící na území této republiky má své sídlo právě v Praze. Díky velkému výběru profesí na tamějším trhu práce je v kraji hlavního města Prahy zcela pokrytá zvýšená poptávka po práci (ČSÚ, 2019b).

Do celkového přehledu byl vybrán také Středočeský kraj, jenž je jediný geografický soused kraje hlavního města Prahy a s nímž je také úzce spjat nejen ekonomickými vazbami. Úzké vazby s krajem hlavního města Prahy nejsou jen ve skvělé dostupnosti dopravní sítě mezi těmito kraji. Jedná se totiž o velký zdroj pracovní síly pro hlavní město Prahu. Nachází se zde také velký průmyslový gigant ŠKODA AUTO, a.s. Mladá Boleslav. Důležitým faktorem pro výběr tohoto kraje je zvyšující se zaměstnanost, která je znatelná i přes značné rozdíly uvnitř kraje. Příkladem mohou být okresy Příbram a Praha-východ srovnávané v roce 2016, kdy nezaměstnanost v Příbrami činila 6,3 % osob, což bylo o 4,5 % více než v okrese Praha-východ, kde byl v tomto roce nejvyšší podíl nezaměstnaných osob ve srovnání se všemi okresy ČR (ČSÚ, 2020a).

Dalším vybraným regionem byl pro tuto práci Karlovarský kraj. Nachází se zde největší lázeňská města – Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Kynžvart, Jáchymov, a z tohoto důvodu je v tomto kraji cestovní ruch jedním z nejvýznamnějších odvětví. Tento kraj však není jednostranně založený. Je zde ve značné míře zastoupena těžba hnědého uhlí – Sokolovská pánev. V poslední době je tento kraj spjat s jednou z nejhorších úrovní nezaměstnanosti. Je považován za jedno z nejhorších míst pro život, respektive jako místo, kde by lidé chtěli nejméně bydlet. Velkým přínosem jsou však již zmíněné služby, a tak tento nejednostranně zaměřený region bude dalším vhodným příkladem pro analýzu této práce (ČSÚ, 2020b).

Zlínský kraj byl pak vybrán jako zástupce krajů, ve kterých dominují strojírenská průmyslová odvětví. Kdysi spíše zemědělský kraj, dnes však region s největším podílem zaměstnaných osob v průmyslovém odvětví. Například v roce 2016 byl Zlínský kraj s 43,6 % zaměstnaných osob v průmyslové sféře při srovnání s ostatními kraji na prvním místě v ČR. Zajímavým faktorem, který ovlivnil výběr tohoto kraje jako zástupce pro analýzu, je fakt, že Zlínský kraj vykazuje největší podíl malých podniků (10–49 zaměstnanců), a to při celostátním srovnání (KÚ ZLK, 2016). Tento kraj také provází dlouhodobě strukturální nezaměstnanost, a tak lidé často odchází za prací za hranice tohoto kraje. Situaci v tomto kraji nezlepšuje ani skutečnost, že ani jedním městem tohoto kraje neprochází žádná dálnice ČR, což potvrzuje fakt zhoršené dopravní dostupnosti tohoto kraje.

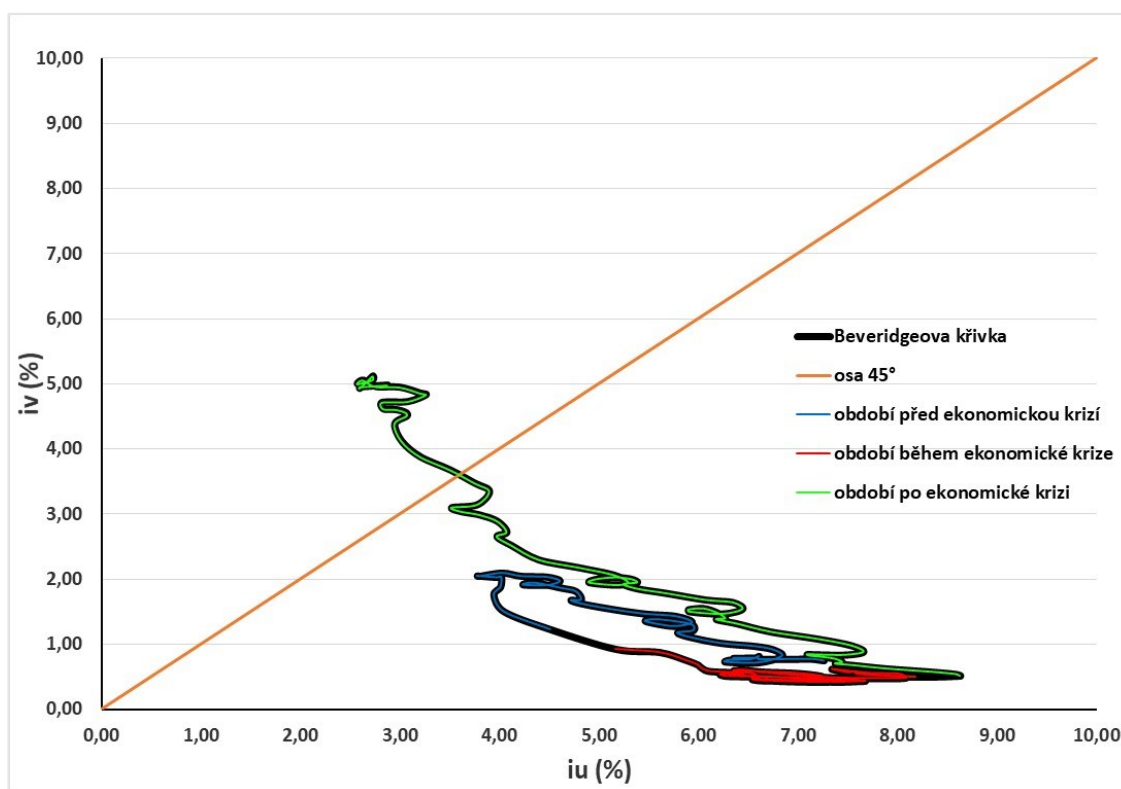
Posledním vybraným krajem ČR pro zhodnocení regionálních trhů je Moravskoslezský kraj. Kraj spolu s Ústeckým krajem vykazuje největší nezaměstnanost (do této skupiny by se dal zařadit i Karlovarský kraj). A tak bylo právě žádoucí vybrat

jeden z těchto krajů. Nakonec byl zvolen právě Moravskoslezský kraj jako zástupce krajů s nejhorsími údaji v oblasti již zmíněné nezaměstnanosti. Kraj ležící na severovýchodě republiky je dominantní v těžbě černého uhlí v republice, i přes velký útlum tohoto odvětví je zde soustředěna téměř celá produkce černého uhlí ČR. Průmysl zde hraje dodnes velkou roli, neboť právě v průmyslových odvětvích je zaměstnána více než třetina zaměstnaných osob z tohoto kraje. Bohužel se MSK dostal do výběru pro analýzu i díky nelichotivé skutečnosti, že jeho podíl dlouhodobě nezaměstnaných (= nezaměstnaní déle než 12 měsíců) na celkovém počtu nezaměstnaných je v ČR největší (ČSÚ, 2019c).

4.1 Beveridgeova křivka České republiky

Beveridgeova křivka, která byla vytvořena pro celou ČR, zahrnuje období od ledna roku 2005 do prosince roku 2019. Díky dlouhému analyzovanému období, které činí 15 let, zahrnuje celý ekonomický cyklus a její znázornění pro celou zemi může sloužit jako trend pro následné znázornění Beveridgeových křivek vybraných krajů.

Graf 4.2 - Beveridgeova křivka České republiky (2005–2019)

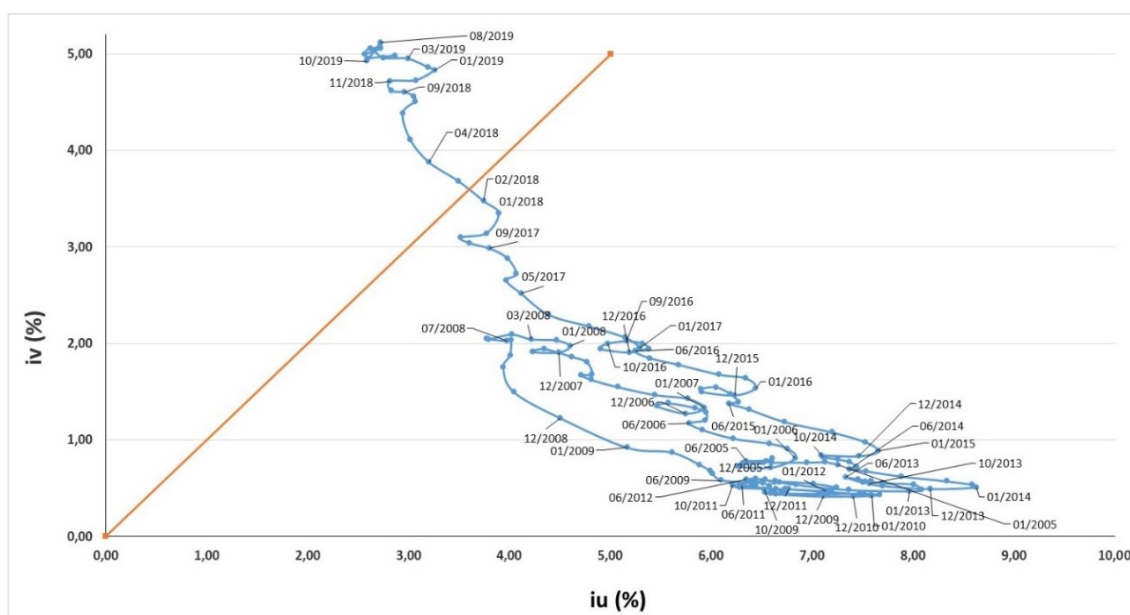
Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Graf 4.2 znázorňuje Beveridgeovu křivku společně s osou 45°, která je také známá jako linie rovnosti. Tato linie značí nulovou přebytečnou poptávku. Dle očekávání se

většina této křivky nachází pod touto linií a dá se předpokládat, že za toto umístění může období ekonomické krize, které křivku tlačilo pod linii rovnosti. Jak ale vidíme v Grafu 4.2 nebo také v podrobnějším Grafu 4.3, směr této křivky se obrací a křivka jde směrem vzhůru, tedy nad osu 45°. Obrat dle Grafu 4.3 nastal během března 2018. Tato změna Beveridgeovy křivky značí, že začátkem března 2018 bylo na českém trhu práce více volných pracovních míst než nezaměstnaných. Toto zjištění je dle grafů stále aktuální a dle dostupných dat platilo i do konce roku 2019, kdy se Beveridgeova křivka stále držela nad linií rovnosti.

Díky podrobnějšímu Grafu 4.3, ve kterém jsou zaznačeny některé časové údaje, se lze na interpretaci českého trhu práce lépe a konkrétněji zaměřit. Celkově lze interpretaci Beveridgeovy křivky rozdělit na tři období. Jelikož tuto křivku ve sledovaném období značně ovlivnila ekonomická krize, může nám právě období před, po a během této krize usnadnit celkovou interpretaci (Hanáková, 2019).

Graf 4.3 - Podrobný pohled na Beveridgeovu křivku v České republice (2005–2019)

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

První období lze charakterizovat jako období před ekonomickou krizí. Jedná se o období od ledna 2005 do konce roku 2008. Období na křivce je charakteristické pohybem proti směru hodinových ručiček (Hanáková, 2019). Pohyb se konal po křivce a byl veden severozápadním směrem. Do přibližně poloviny roku 2008, před prudkým pohybem směrem dolů, docházelo na českém trhu práce k růstu agregátní poptávky a lze tedy říct,

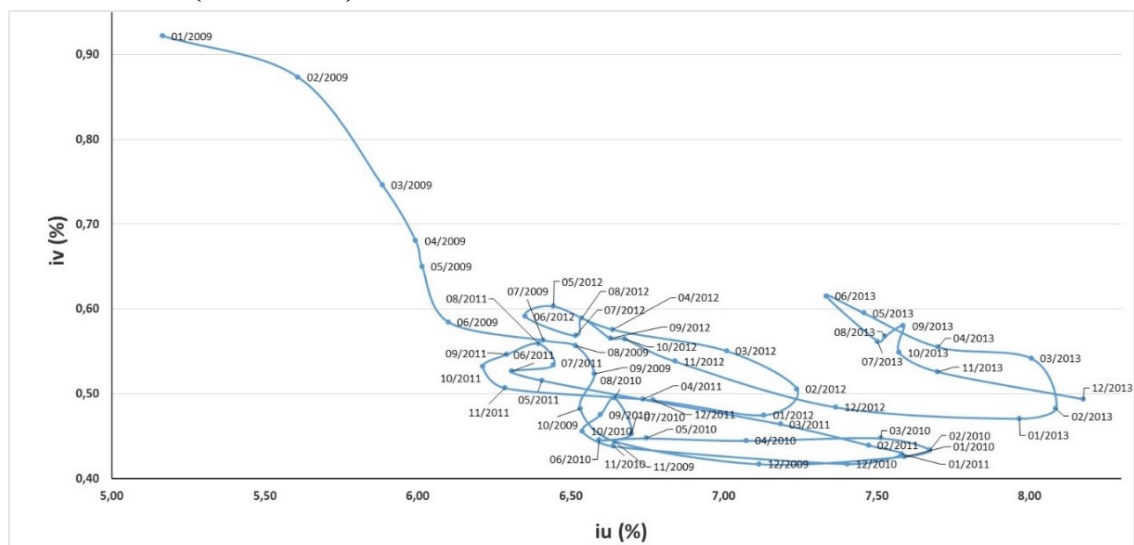

že v tomto období byl ekonomický vývoj pozitivní. Na trhu práce se to mohlo projevat různě. Docházelo k poklesu míry nezaměstnanosti, která se v té době uváděla, dále také rostl počet volných pracovních míst. Následný pohyb je jihovýchodním směrem. Tento pohyb byl vyvolán v období těsně před krizí. Dále docházelo k prohlubování poptávkově deficitní nezaměstnanosti (firmy mají celkově menší produkci, jež vede k nižší poptávce po pracovnících), jež je také příznakem jihovýchodního pohybu Beveridgeovy křivky.

Období během ekonomické krize je pro tuto práci vymezeno jako druhé. Tato krize, která sice započala už v průběhu roku 2008, měla největší dopady na trh práce později (projevy začaly až během roku 2009). Toto období probíhalo od ledna 2009 do konce roku 2013. Právě během tohoto období docházelo ke zrychlení nárůstu podílu nezaměstnaných osob, přičemž vývoj míry volných pracovních míst byl téměř stálý. Pohyb Beveridgeovy křivky v tomto období byl charakteristický směřováním křivky směrem ven a byl více vzdálený od počátku. Tyto pohyby jsou charakteristické pro nárůst strukturální nezaměstnanosti, ke které v období krize skutečně došlo. Podrobný pohled na období během krize (2009–2013) je zachycen v Grafu 4.4. V této Beveridgeově křivce nevypadá linie rovnosti jako osa svírající úhel 45° a to vzhledem k tomu, že osa x má maximum v hodnotě 10 % a osa y v hodnotě 5 %. Toto zdání je tedy pouze optické. Ve skutečnosti se opravdu jedná o osu 45° .

Třetí období, které můžeme nazvat obdobím konjunktury, je obdobím po ekonomické krizi v ČR a lze jej vymezit jako období od ledna 2014 do konce roku 2019. Prosinec 2019 je zároveň posledním sledovaným obdobím této práce. Velmi pozitivní situace podpořená hospodářským růstem je znázorněna pohybem Beveridgeovy křivky severozápadním směrem (Hanáková, 2019). Toto období bylo provázeno poklesem nezaměstnaných osob, a tedy poklesem *iu* a růstem volných pracovních míst. V březnu 2018 byla pak překročena linie rovnosti, což znázorňuje již zmíněný fakt, kdy počet volných pracovních míst převyšuje počet nezaměstnaných osob. Tlak na nedostatek pracovní síly v tomto období rostl. Tento tlak byl charakteristický až do konce analyzovaného období, tedy až do konce roku 2019.

Graf 4.4 - Podrobný pohled na Beveridgeovu křivku v České republice během období krize (2009–2013)

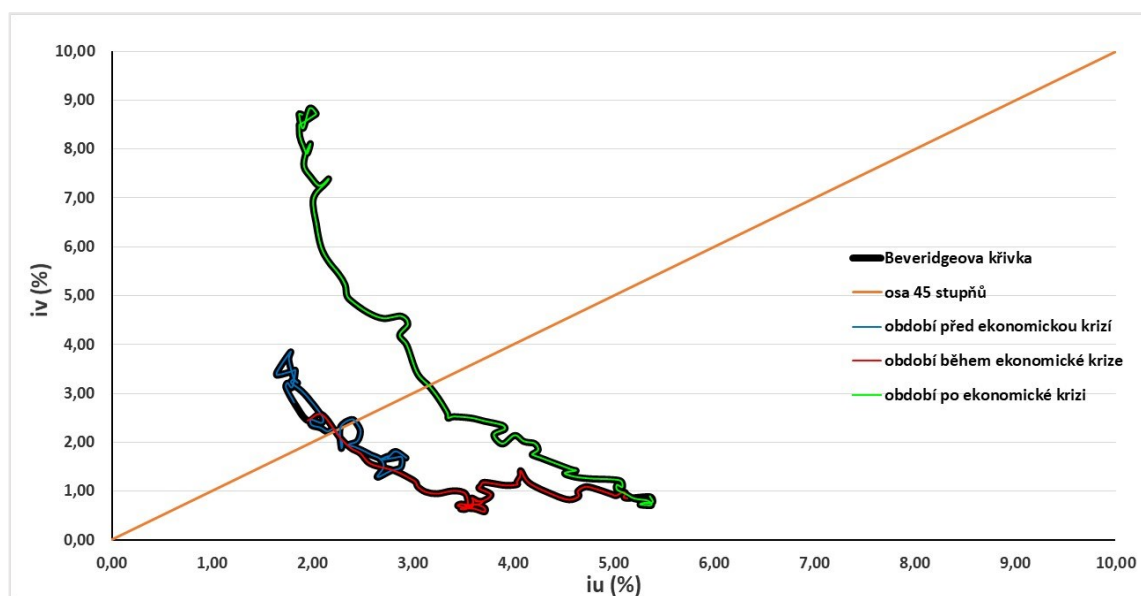

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

4.2 Beveridgeova křivka v kraji hlavního města Prahy

Prvním zástupcem z vybraných regionů je kraj hlavního města Prahy. Jedná se o hospodářsky nejzdatnější kraj v celé České republice. Je známo, že tento kraj vykazuje stálé a často i nejlepší výsledky na regionálním měřítku trhu práce a jinak tomu nebylo ani ve sledovaném období této práce. Jako jediný z výčtu vybraných krajů pro tuto práci se Beveridgeova křivka tohoto kraje lehce liší od trendu České republiky. Tato křivka je vyobrazena v Grafu 4.5.

Graf 4.5 - Beveridgeova křivka kraje hlavního města Prahy

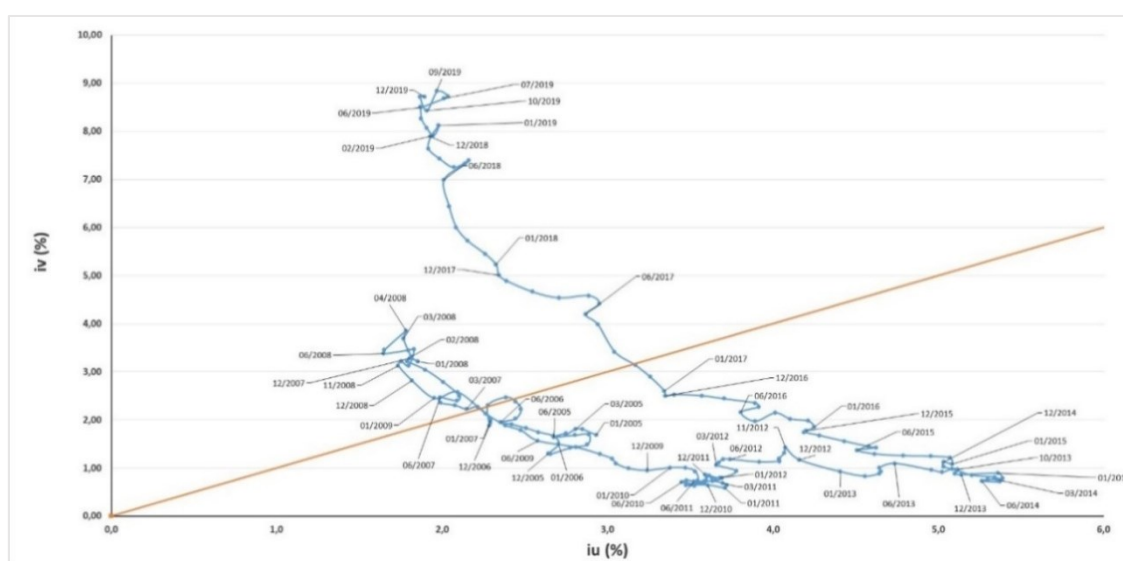

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Tento kraj jako jediný protnul linii rovnosti během všech tří období, tzn. před, během i po ekonomické krizi. Tento fakt jen dokazuje, že v tomto kraji je situace na trhu práce velmi pozitivní.

Ekonomická struktura hlavního města Prahy je zaměřena zejména na služby. Právě terciální sektor napomáhá dlouhodobě výborným výsledkům na trhu práce. Bezproblémová infrastruktura a dosti kvalifikovaná pracovní síla je skvělým deskriptorem pro dobrou ekonomickou situaci v kraji (Hanáková, 2019). Důležitým faktorem pro příznivé hodnoty v porovnání s ostatními kraji je výhodná lokace tohoto kraje. Obecně v hlavním městě ČR, jakožto v krajském územním celku, je vysoká jak nabídka, tak poptávka po práci. Mezi další charakteristiky tohoto kraje patří dlouhodobě nízký podíl nezaměstnaných osob a vysoká míra volných pracovních míst. Díky tomu je zde minimální frikční nezaměstnanost, a kromě krizového období také minimální strukturální nezaměstnanost. Výraznější nárůst strukturální nezaměstnanosti, který je na Beveridgeově křivce charakteristický pohybem směrem ven, nastal v průběhu ekonomické krize a také následně hned po této krizi, viz Graf 4.6. V podrobnějším pohledu na Beveridgeovu křivku kraje hlavního města Prahy opět linie rovnosti opticky nevypadá jako osa 45°, a to z důvodů rozdílných minimálních a maximálních hodnot osy x a y. Toto optické zdání bude právě díky zmíněným důvodům po zbytek práce u všech podrobnějších pohledů na BV křivky v ostatních krajích.

Graf 4.6 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku v kraji hlavního města Prahy

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

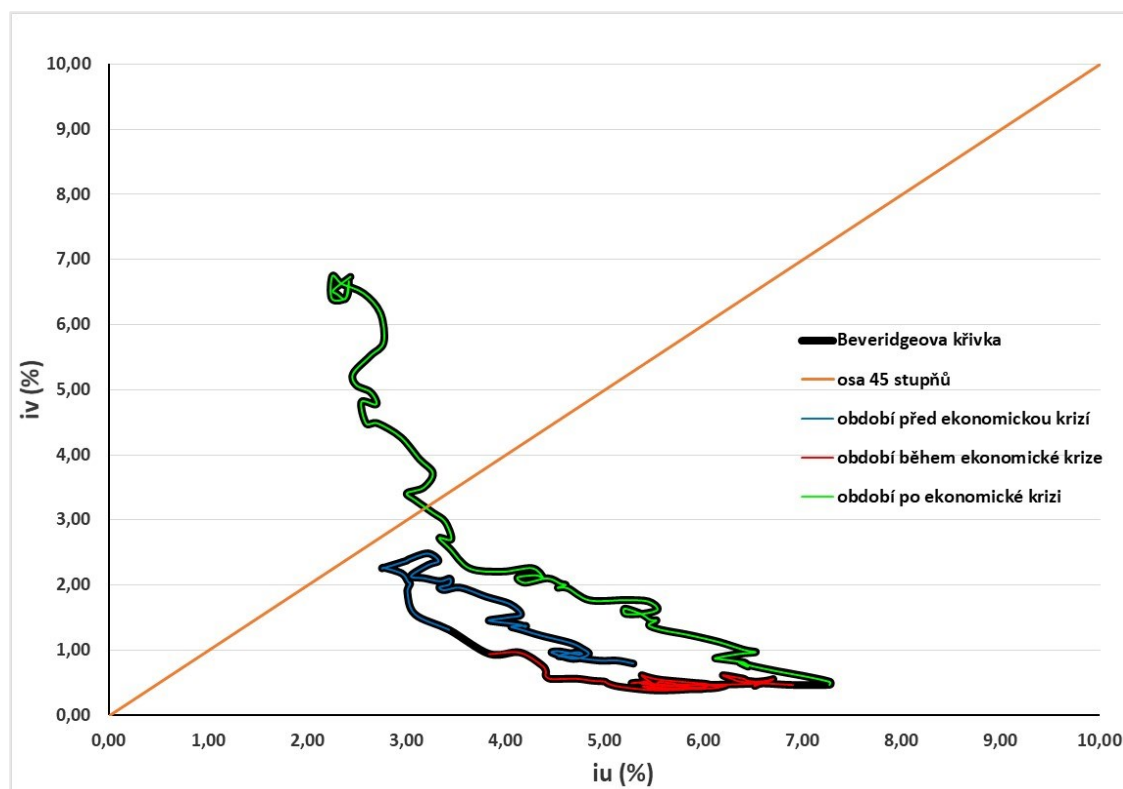
V tomto kraji také nelze nepostřehnout velmi velký pohyb BV křivky v období po ekonomické krizi severozápadním směrem, který vypovídá o silné ekonomické konjunktře.

4.3 Beveridgeova křivka ve Středočeském kraji

Druhým analyzovaným krajem je Středočeský kraj. Obdobně jako u kraje hlavního města Prahy, výhodná geografická lokace kraje napomáhá převážně nízké nezaměstnanosti (Hanáková, 2019). Jakožto jediný soused kraje hlavního města Prahy využívá svého umístění na mapě a je dost na svého geografického souseda napojen. Patří mezi ekonomicky zdatnější regiony a vyznačuje se také dobrou infrastrukturou a vysokou poptávkou po zaměstnání na trhu práce, což je pro kraj z hlediska trhu práce velmi prospěšné.

Stejně jako u trendu ČR a všech krajů si lze povšimnout nárůstu strukturální nezaměstnanosti, a to zejména během ekonomické krize a těsně po ní. U Středočeského kraje je pak tento nárůst výraznější než u jiných krajů a je doprovázen pohybem Beveridgeovy křivky severovýchodním směrem, viz Graf 4.7.

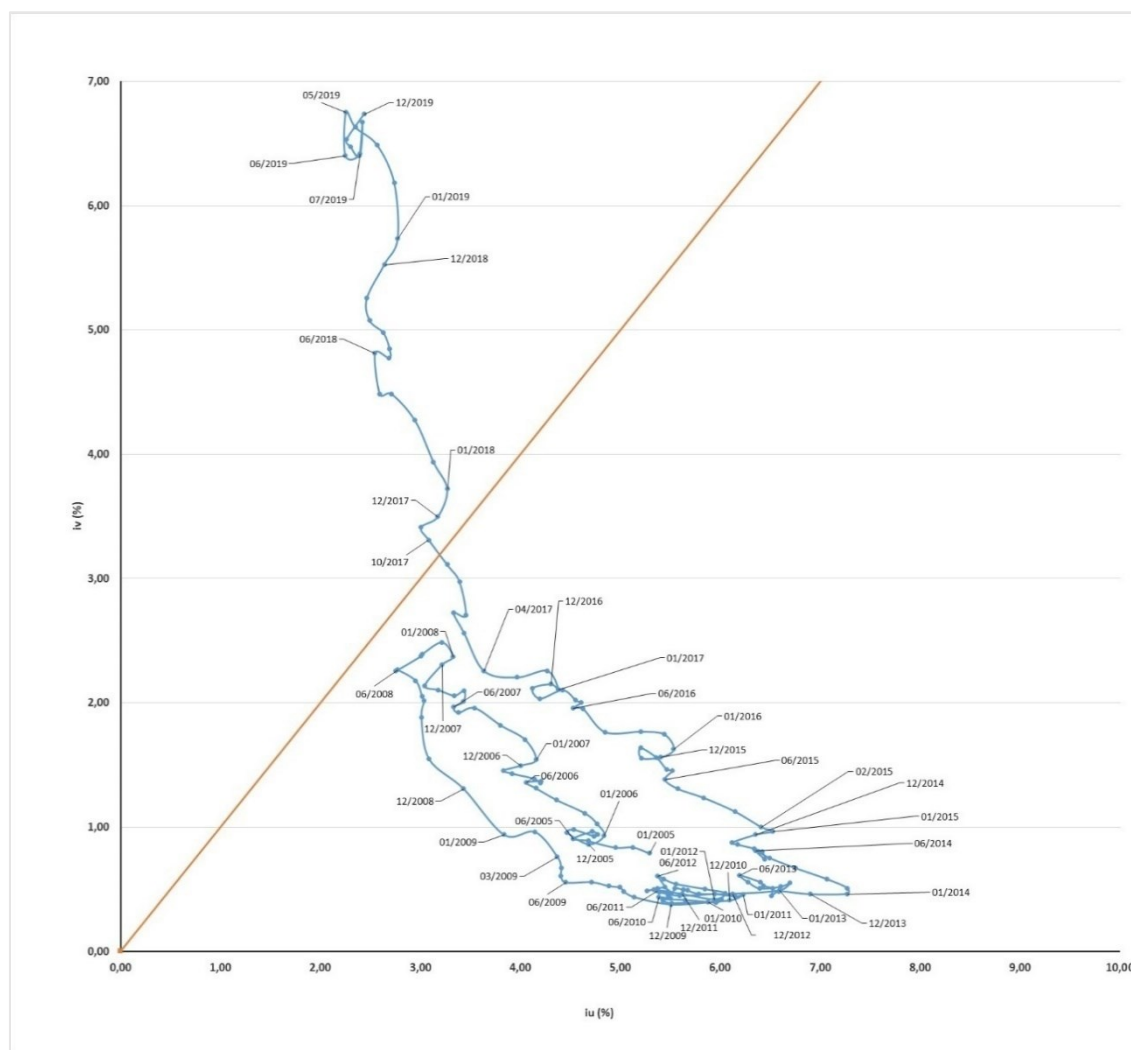
Graf 4.7 - Beveridgeova křivka Středočeského kraje

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Podobně jako u dalších krajů lze pozorovat výrazný pohyb Beveridgeovy křivky po ekonomické krizi severozápadním směrem – cca od roku 2014. Došlo také k protnutí linie rovnosti během října 2017, viz Graf 4.8. Při komparaci s ostatními analyzovanými kraji došlo v Středočeském kraji společně s krajem hlavního města Prahy z časového hlediska k nejdřívějšímu protnutí linie 45°. Pozoruhodná je také prudká tendence nárustu volných pracovních míst v tomto kraji.

Graf 4.8 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Středočeského kraje

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

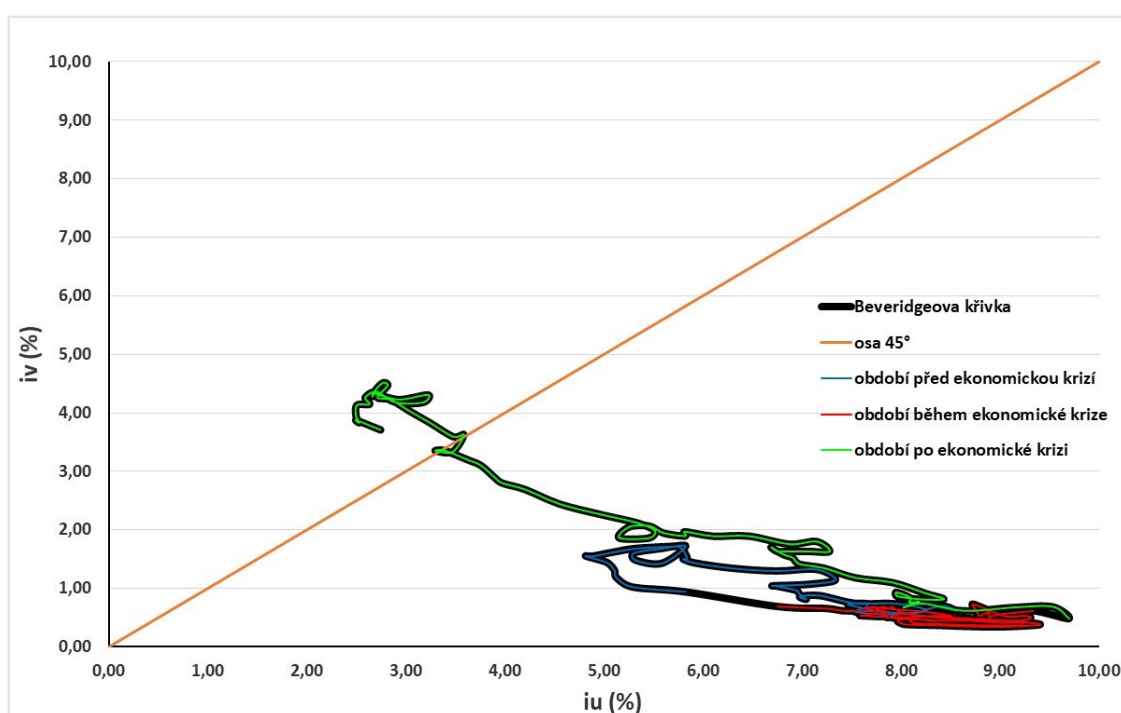
4.4 Beveridgeova křivka v Karlovarském kraji

Třetím analyzovaným regionem je Karlovarský kraj, který nepatří mezi ekonomicky nejvýkonnější regiony České republiky. Pověst tohoto kraje nezlepšují ani procentuální hodnoty *iu*. Tento kraj dosahoval během analyzovaného období až 9,69 % podílu nezaměstnaných osob.

Bohužel tento kraj zasáhla ekonomická krize více než kraje, které byly analyzovány v práci dříve. Během krize docházelo k vysokým procentům podílu nezaměstnaných osob.

Stejně jako u ostatních krajů se strukturální nezaměstnanost zvyšovala během ekonomické krize, což značí pohyb Beveridgeovy křivky směrem severovýchod. Tento pohyb se udál zejména mezi obdobími během krize a obdobími po ekonomické krizi. Ani tento kraj neminul ekonomický růst, který nastal v období po krizi. Růst znázorňuje pohyb Beveridgeovy křivky směrem na severozápad, viz Graf 4.9.

Graf 4.9 - Beveridgeova křivka Karlovarského kraje

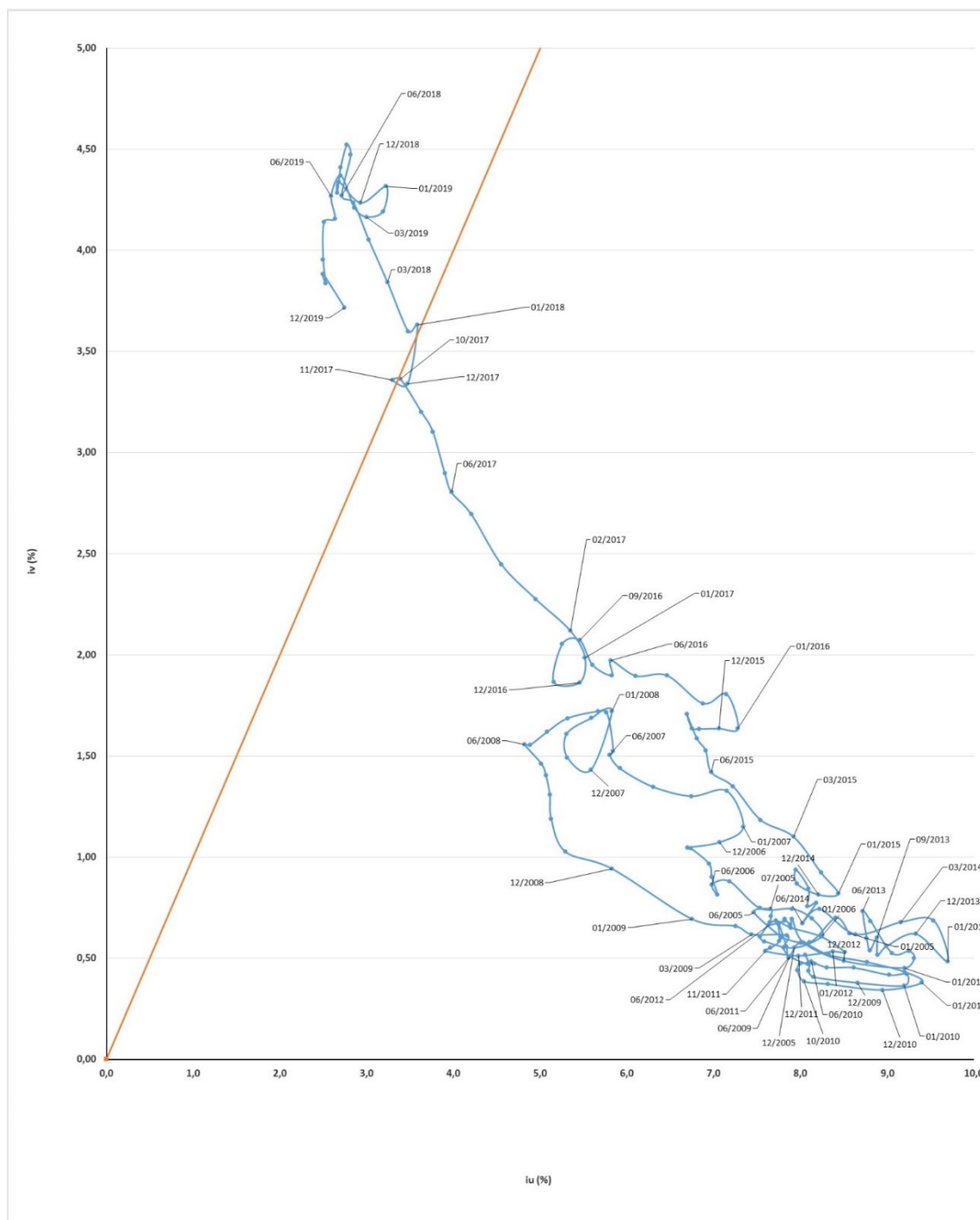

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Pozitivní pro Karlovarský kraj je skutečnost, že Beveridgeova křivka překročila linii 45°. K překročení došlo ke konci roku 2017, ovšem ještě v prosinci tohoto roku se křivka dostala opět zpátky pod osu. K opětovnému protnutí však došlo záhy, během ledna 2018. Důvodem překročení linie rovnosti je pravděpodobně již zmíněná ekonomická konjunktura a postupný růst agregátní poptávky, která zapříčila nárůst míry volných pracovních míst, a naopak pomohla k poklesu podílu nezaměstnaných osob. Došlo dokonce i k převýšení míry volných pracovních míst nad podílem nezaměstnaných osob. Tato skutečnost je velkým pozitivem. Ovšem kdyby tento přesah byl většího rozsahu, z pozitiva by se poté stalo negativum.

Detailní pohled na Beveridgeovu křivku v Karlovarském kraji je součástí Grafu 4.10.

Graf 4.10 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Karlovarského kraje

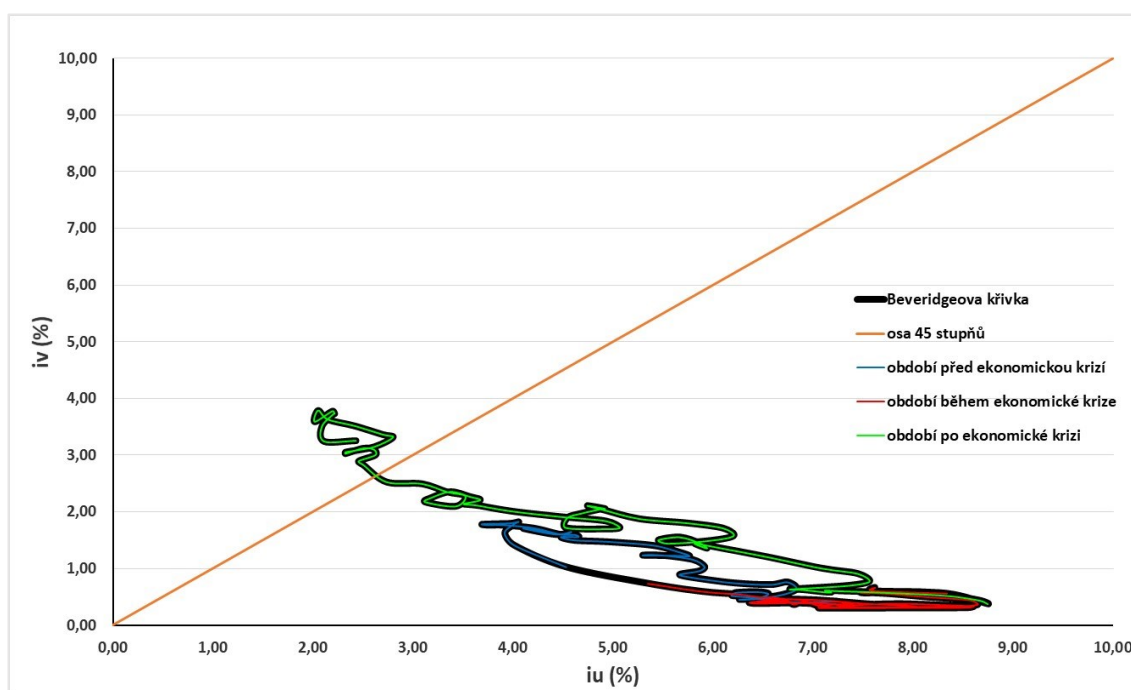

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

4.5 Beveridgeova křivka ve Zlínském kraji

Zlínský kraj je čtvrtým analyzovaným regionem této práce. Tento region zaměřený zejména na lehký průmysl a zemědělství patří k méně výkonnostně zdatným krajům České republiky. Dlouhodobá strukturální nezaměstnanost, jejímž následkem je odchod pracovní síly za hranice tohoto regionu, se projevuje i v Beveridgeově křivce, viz Graf 4.11.

Graf 4.11 - Beveridgeova křivka Zlínského kraje

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

V období před ekonomickou krizí se sice Beveridgeova křivka posunovala severozápadním směrem a vypadalo to, že se na trhu práce ve Zlínském kraji situace zlepšuje. Jenže již v polovině roku 2008 se křivka začala rychle pohybovat jihovýchodním směrem a nástup ekonomické krize byl velmi znát. Právě v období během ekonomické krize se začal zvyšovat podíl nezaměstnaných osob, začala se prohlubovat strukturální nezaměstnanost, která byla doprovázena pohybem křivky na severovýchod a také se značně snížila nabídka i poptávka po práci v tomto kraji.

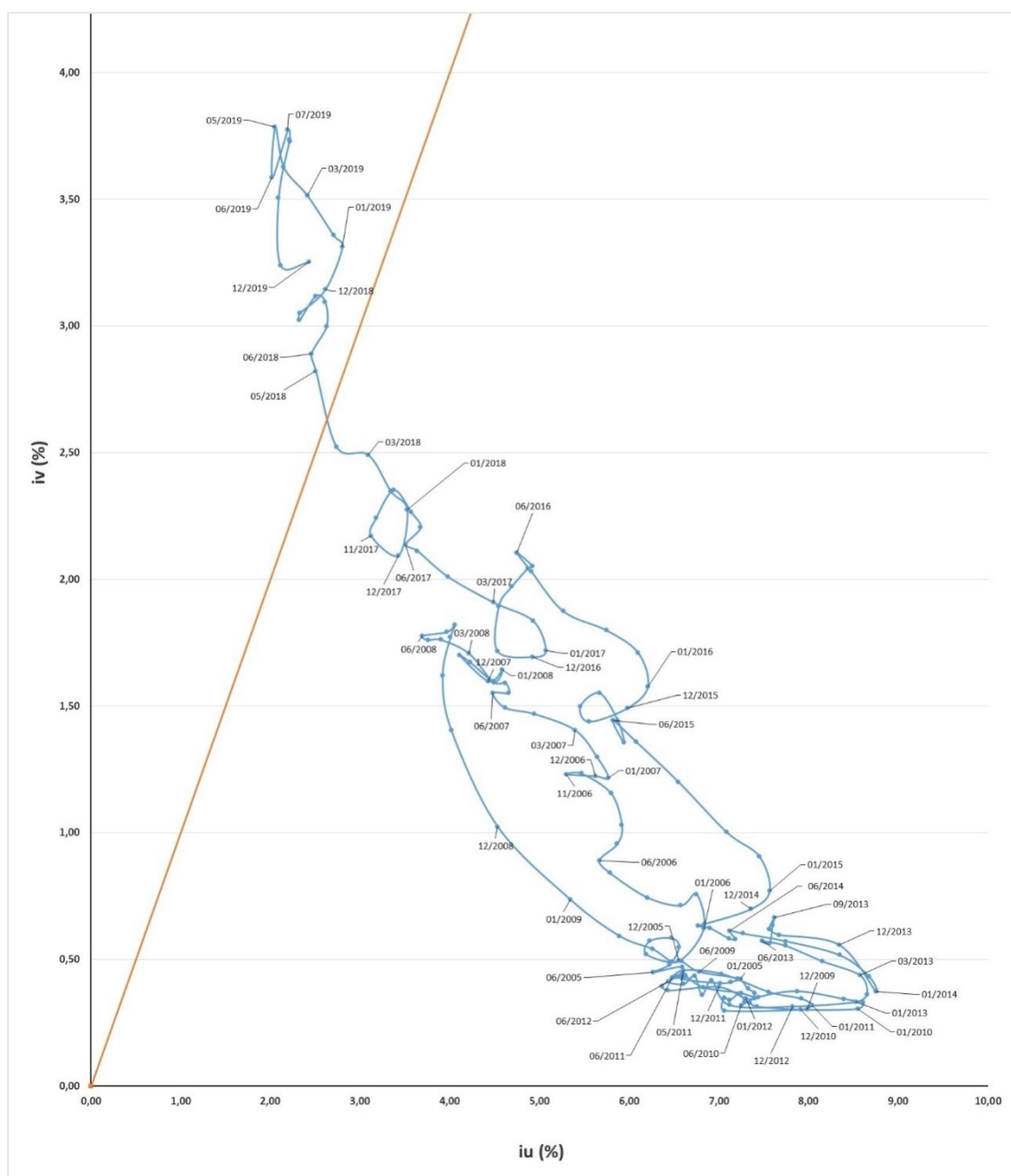
Ani Zlínský kraj neminul ekonomický růst. Po ekonomické krizi se Beveridgeova křivka začala posouvat severozápadním směrem, čemuž napomáhala právě konjunktura. Tento kladný průběh po ekonomické krizi nebyl tak silný jako v jiných regionech ČR. Přesto však i v tomto kraji přesáhla Beveridgeova křivka v květnu 2018 linii rovnosti, jak

dokazuje Graf 4.12. Zapříčinil to růst agregátní poptávky, pokles podílu nezaměstnaných osob a růst míry volných pracovních míst.

Tento kraj stále není úplně na ideálních hodnotách v podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst. Zlepšení zaměstnanosti v tomto kraji by možná pomohla výstavba dálnice, která by vedla přes některé okresní město. Konkrétně by mohlo pomoci napojení města Zlín na dálnici D1. Díky potencionální přístavbě dálnice by mohly větší české, ale i zahraniční firmy uvažovat o výstavbě větších poboček v tomto regionu, jelikož dálnice D1 je propojená s třemi největšími městy ČR. Kvalifikovaná pracovní síla z bližších větších měst, jako je například Brno či Olomouc, by mohla začít uvažovat o přestěhování a hledání práce v tomto regionu. Dále by se mohla vhodně využít průmyslová zóna Holešov, jež se nachází na území bývalého letiště kousek od města Holešov. Tato zóna je především vhodnou investicí pro investory, již by prostory využili pro jakýkoliv obor ze zpracovatelského průmyslu (kromě prvotního zpracování surovin), vědy, výzkumu či strategických služeb. Tato průmyslová zóna je účelně napojena na silniční i dálniční síť ve svém okolí. Je zde také dobrá železniční dostupnost. Tyto aspekty zaručují budoucím investorům ideální místo, jež by mohlo obsluhovat jak celou Českou republiku, tak i Evropu. Průmyslová zóna Holešov by se tak stala dalším místem, kde by se mohlo uplatnit nezaměstnané obyvatelstvo Zlínského kraje (Zóna Holešov, 2018). Tato opatření by mohla kraji pomoci ke zlepšení tamější situace a Zlínský kraj by tak mohl začít více prosperovat.

Graf 4.12 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Zlínského kraje

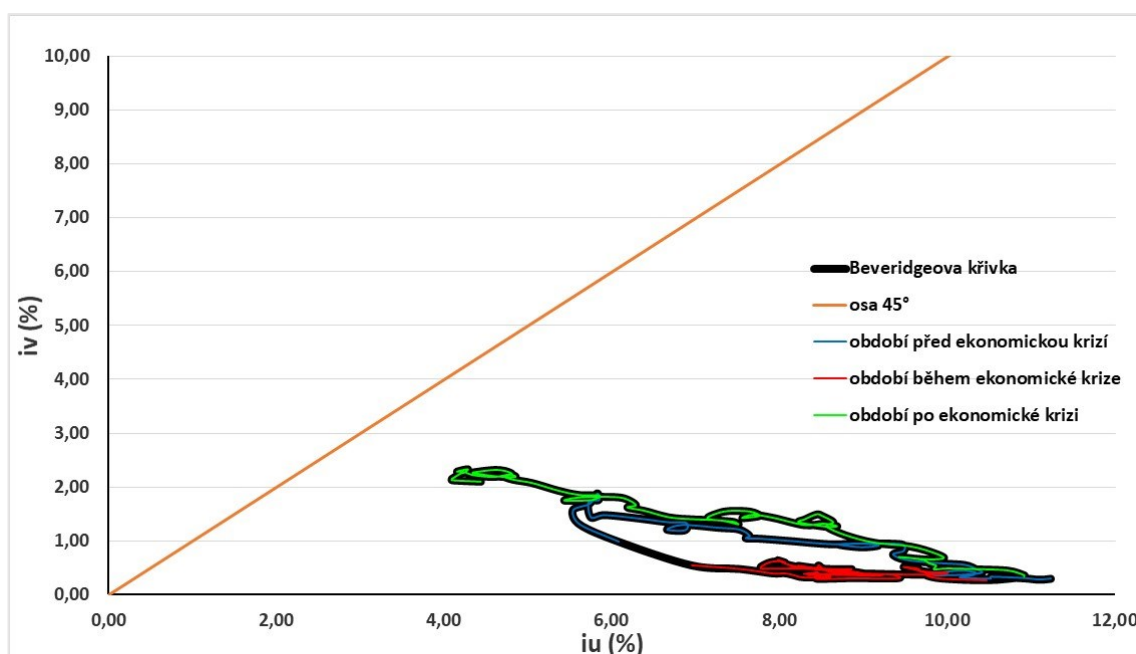
Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

4.6 Beveridgeova křivka v Moravskoslezském kraji

Posledním analyzovaným krajem je Moravskoslezský kraj. Kraj zaměřený na těžební a těžký průmysl, známý zejména díky ložiskům černého uhlí v Ostravsko-karvinské pánvi. Z analyzovaných krajů v této práci právě MSK má největší problém s podílem nezaměstnaných osob (Hanáková, 2019). Zajímavostí je, že největší podíl nezaměstnaných osob v tomto regionu byl v květnu 2005, tedy ještě před ekonomickou krizí. Pak se ale zmenšoval a největších hodnot tento podíl nabýval během ekonomické krize a těsně po ní.

Během restrukturalizace a potlačení těžkého průmyslu se také začala zvětšovat strukturální nezaměstnanost doprovázená vysokým podílem nezaměstnaných osob a nízkou mírou volných pracovních míst. Nepříliš zharmonizovaná nabídka a poptávka na regionálním trhu práce zapříčinila větší vzdálenost Beveridgeovy křivky od počátku, viz Graf 4.13. Také dlouhodobá nezaměstnanost je zde v měřítku regionů ČR velmi špatná. Je zde méně kvalifikovaná pracovní síla, která ač má velký potenciál, tak je málo flexibilní. V poslední době je zaznamenán velký odliv kvalifikovaných osob, které míří za prací do jiných regionů (MSK, 2019).

Graf 4.13 - Beveridgeova křivka Moravskoslezského kraje

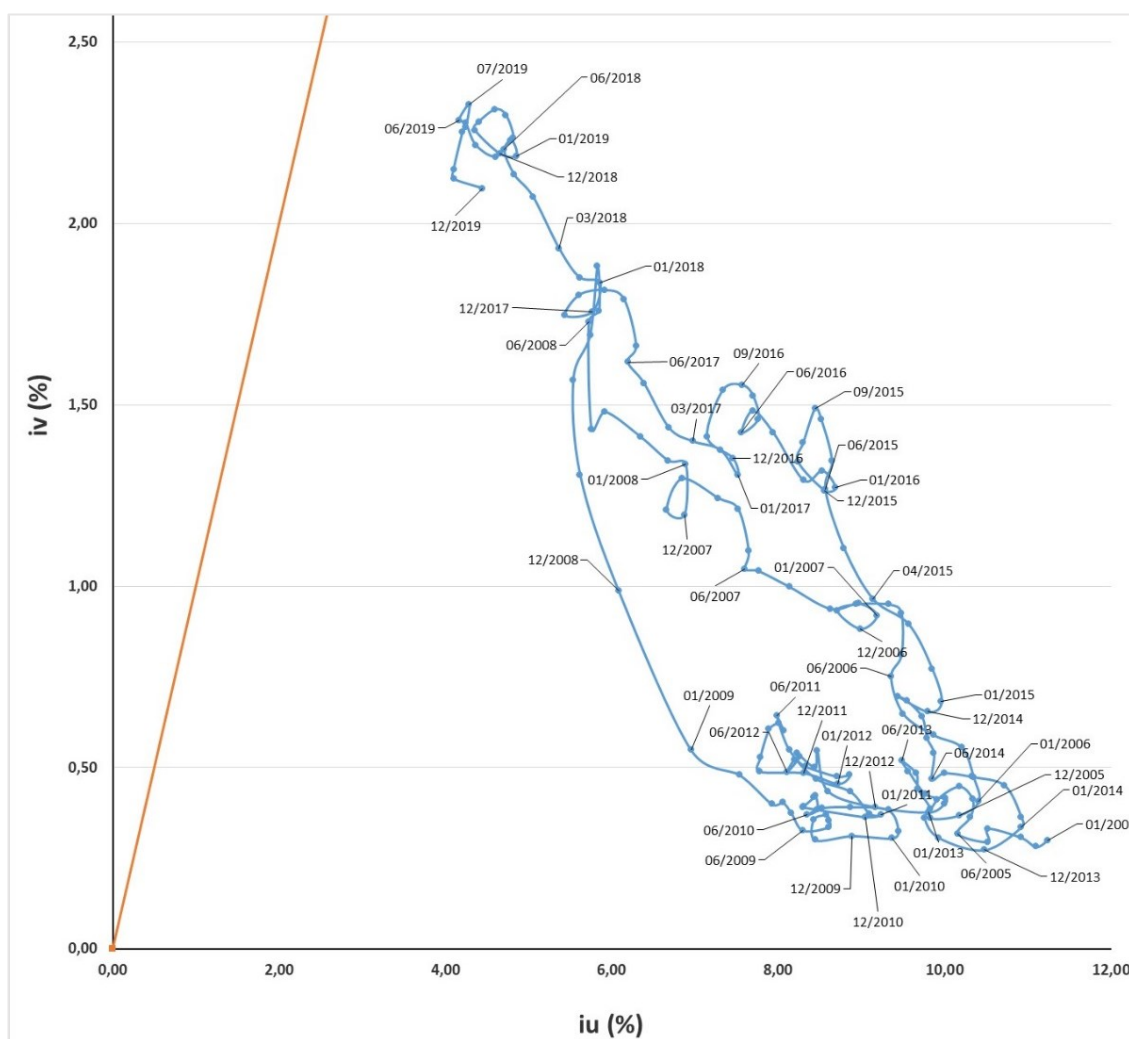
Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Detailní pohled na Beveridgeovu křivku v Moravskoslezském kraji je součástí Grafu 4.14. Pohyb jihovýchodním směrem této křivky od poloviny roku 2008 značí zvýšení poptávkově deficitní nezaměstnanosti. Mezi obdobím během krize a obdobím po ekonomické krizi je pak patrný pohyb severovýchodním směrem, jenž značí zvýšení strukturální nezaměstnanosti. Pracovní síla v tomto kraji byla nucena podstoupit rekvalifikaci, která byla nevyhnutelná. Ta však nějakou dobu trvá, a tak pracovní síla nemůže hned zaplnit volná pracovní místa.

Ani značná konjunktura doprovázená pohybem křivky severozápadním směrem, která je v posledních letech pro ČR typická, nezapříčinila překročení linie rovnosti, což se až doposud povedlo všem analyzovaným krajům. To jen zdůrazňuje špatnou situaci na trhu práce v tomto kraji. Jedná se tak o nejhorší oblast s velkými problémy na trhu práce. Tyto problémy by mohly být zmírněny pomocí správného použití nástrojů hospodářské politiky. Pokud budou tyto nástroje správně použity, a to zejména na nejslabší článek celku, může to mít pozitivní vliv na změnu zdatnosti ekonomiky celé země. Pomoc by mohlo financování staveb lokalit pro klidné a pohodlné bydlení v malé blízkosti měst, které by podpořilo vhodné rodinné bydlení, kde nehrozí nebezpečí a kde by lidé nebyli ve stresu. Taková místa jsou i v tomto regionu, ovšem ve větší dojezdové vzdálenosti od měst. Financování dopravy zaměstnavateli z měst v kraji a zlepšení dopravní dostupnosti by mohlo vést k menšímu odlivu kvalifikované pracovní síly, která se stěhuje do regionů, kde tyto lokality jsou blíže větším městům. Vhodné by bylo „pojistit si“ absolventy vysokých škol s rodným bydlištěm v Moravskoslezském kraji, aby se po dokončení studií či po návratu ze zahraniční praxe, která by jim neměla být upírána, ale naopak vítána, vrátili zpět do rodného kraje. Zajištění by mohlo být formou příslibu práce v Moravskoslezském regionu pro absolventy nejen z vysoké školy sídlící v Moravskoslezském kraji, ale i pro studenty pocházející z tohoto kraje, kteří by se po absolvování vysokých škol či zahraničních praxí vrátili zpět do rodného kraje. Útlum těžebního průmyslu v tomto kraji nelze zcela zastavit. Lze však vytvořit program s představou o následujících letech v regionu s dobrým nápadem, jako například podpořit finančně růst a založení malých a středních podniků.

Kladem však zůstává, že i v Moravskoslezském kraji byl dodržen trend v intenzitě poklesu podílu nezaměstnaných osob a v růstu volných pracovních míst.

Graf 4.14 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Moravskoslezského kraje

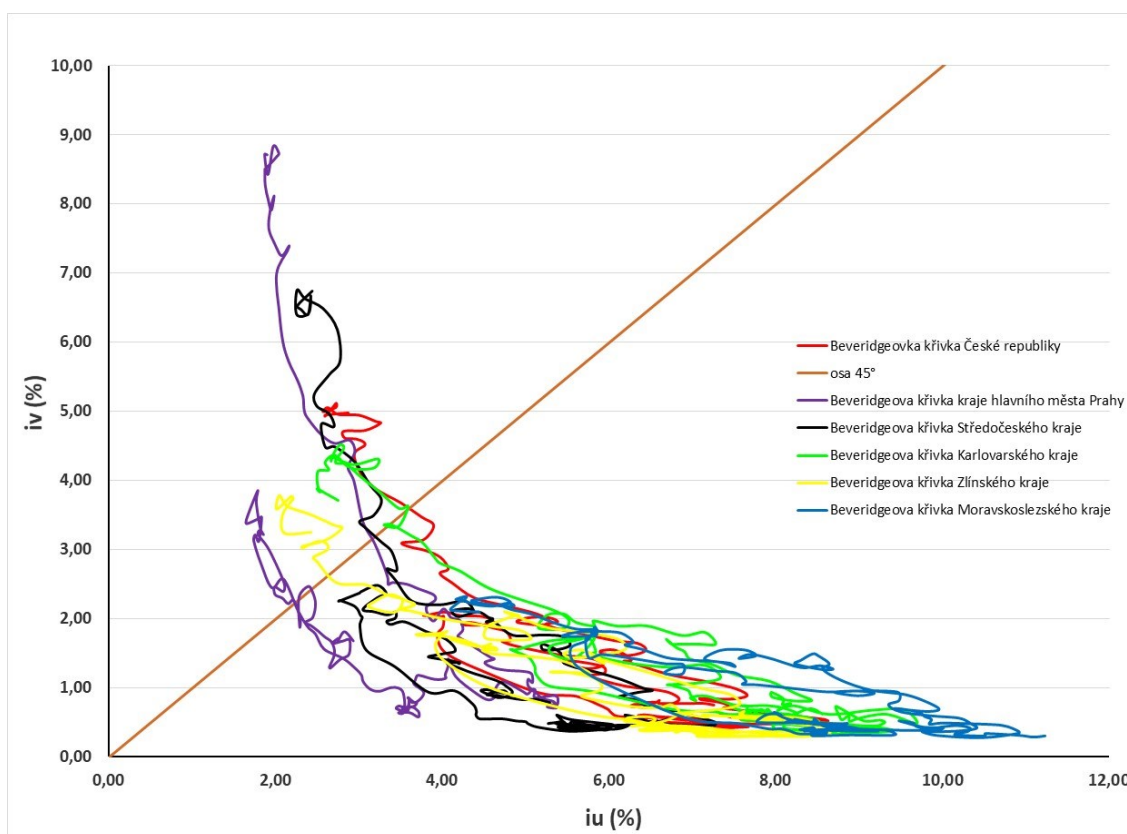

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

4.7 Shrnutí analýzy a návrh opatření

Pomocí Beveridgeovy křivky bylo analyzováno pět krajů České republiky v časové periodě, která zahrnuje patnáctileté období od ledna 2005 do prosince 2019, stejně jako situace v celé České republice. Beveridgeova křivka a její pohyby nám graficky vysvětlují, co se dělo na jednotlivých trzích práce před, během a po ekonomické krizi. Některé regiony se s touto krizí vypořádaly relativně dobře, jiné v menší míře. Beveridgeovy křivky všech analyzovaných krajů a České republiky jsou součástí Grafu 4.15.

Graf 4.15 - Beveridgeovy křivky analyzovaných regionů a České republiky

Zdroj: MPSV (2019b, c), vlastní výpočty a zpracování.

Česká republika si nevedla v období před ekonomickou krizí špatně, což dokazoval růst agregátní poptávky v tomto období. Docházelo k poklesu podílu nezaměstnaných osob a k růstu volných pracovních míst. Ovšem s blížící se ekonomickou krizí se začala prohlubovat poptávkově deficitní nezaměstnanost. Během ekonomické krize pak docházelo k prudšímu nárůstu podílu nezaměstnaných osob, a to při téměř stálém vývoji volných pracovních míst. Taktéž Beveridgeova křivka zachycuje nárůst strukturální nezaměstnanosti v tomto období. V období po ekonomické krizi pomáhal situaci v ČR hospodářský růst. Období ekonomického růstu bylo doprovázeno poklesem nezaměstnaných osob a růstem volných pracovních míst. V březnu 2018 došlo k překročení osy 45°, které znázorňuje převahu volných pracovních míst nad počtem nezaměstnaných osob. Což ve výsledku posílilo tlak na nedostatek pracovní síly.

Kraj hlavního města Prahy byl pro analýzu vybrán jakožto zástupce nejvýkonnějších regionů ČR. Parametry nejvýkonnějšího kraje dokazuje i Beveridgeova křivka. Dlouhodobě nejlepší výsledky na tamějším trhu práce pomohly tomuto kraji k nejlepšímu vypořádání se s ekonomickou krizí. Během této krize došlo pouze k malému

nárůstu strukturální nezaměstnanosti. Po ekonomické krizi nastala velká konjunktura, která je na Beveridgeově křivce vidět znatelněji než u zbylých analyzovaných krajů. U tohoto kraje bylo také při analýze zaznamenáno dvojí protnutí linie rovnosti během dvou různých období, a to v období před a po ekonomické krizi.

Středočeský kraj byl pro analýzu vybrán jako kraj zastupující ekonomicky výkonnější skupinu krajů, pro které je typická spíše nižší úroveň nezaměstnanosti. Té napomáhá výhodná geografická lokace tohoto kraje. Nárůst strukturální nezaměstnanosti byl zde větší než u kraje hlavního města Prahy, s nímž kraj sousedí, což je patrné z Beveridgeovy křivky zejména během ekonomické krize. Lze také pozorovat poměrně brzké protnutí linie rovnosti v říjnu 2017 a také prudkou tendenci nárůstu volných pracovních míst od období těsně po ekonomické krizi.

Dalším analyzovaným krajem byl Karlovarský kraj. Ten byl pro analýzu vybrán jakožto region patřící do skupiny méně výkonných krajů, kde lze zařadit i Zlínský kraj. Ovšem kraj Karlovarský má z této skupiny nejhorší hodnoty v podílu nezaměstnaných osob. A to je důvodem výběru zmíněného kraje pro analýzu této práce. Oproti dříve analyzovaným krajům postihla tento region ekonomická krize více než předešlé, což se projevilo právě na větším podílu nezaměstnaných osob. Zvýšení strukturální nezaměstnanosti postihla kraj v období během ekonomické krizi a těsně po ní. Konjunktura a postupný růst agregátní poptávky v období po ekonomické krizi zapříčinil dvojí protnutí v krátkém časovém horizontu – konec roku 2017 a leden 2018.

Po Karlovarském kraji následovala analýza kraje Zlínského. Co se týče výkonnosti, oba regiony by patřily do jedné skupiny. Avšak Zlínský kraj neměl tak nepříznivé hodnoty nezaměstnanosti, a tak byl vybrán pro analýzu, jakožto jeden ze dvou zástupců moravských regionů této práce. Náznak ekonomické konjunktury z období před ekonomickou krizí byl zastaven právě zmíněnou krizí, která zapříčinila zvýšení podílu nezaměstnaných osob, zvýšení strukturální nezaměstnanosti a také snížení nabídky s poptávkou. Ekonomická konjunktura v období po ekonomické krizi nebyla tak velká jako v jiných krajích, ale i přesto došlo k překročení linie rovnosti v květnu 2018.

Nejproblematictější skupinu regionů ČR zastupuje Moravskoslezský kraj. Potlačení těžkého a těžebního průmyslu v kraji mělo za následek zvětšování strukturální nezaměstnanosti, velký podíl nezaměstnaných osob, nízkou míru volných pracovních míst a nepřiliš zharmonizovanou nabídku a poptávku v tomto kraji. Během ekonomické

krize se strukturální zaměstnanost ještě zvýšila. A i přesto, že kraj neminula ekonomická konjunktura, nedošlo v Beveridgeově křivce k protnutí linie rovnosti, což svědčí o velkých problémech na trhu práce v tomto kraji. Kraji nepomáhá ani fakt odchodu kvalifikované pracovní síly. Jediným pozitivem, jež je z Beveridgeovy křivky patrné, je dodržení trendu v intenzitě poklesu podílu nezaměstnaných osob a růstu míry volných pracovních míst v poslední době.

Existují však opatření, která by mohla zlepšit situaci v analyzovaných regionech. Ve všech krajích pomůže rekvalifikace, která sníží strukturální nezaměstnanost, to však bude mít delší trvání. Kraj hlavního města Praha a Středočeský kraj dosahují dobrých výsledků na svých trzích práce. Karlovarskému kraji by pomohla ucelenější politika trhu práce. Jestliže velké instituce v tomto kraji zahájí větší vzájemnou spolupráci, mohlo by dojít k většímu obsazení volných pracovních míst a ke snížení podílu nezaměstnaných osob. Další pomocí pro Karlovarský kraj by mohlo být zřízení veřejné vysoké školy v tomto kraji, vzhledem k její dosavadní absenci. Kdyby došlo k výstavbě a provázání s firmami zejména v technických oborech, mohla by být vytvořena nová pracovní místa, která by posléze byla zaplňována absolventy z nově zřízené vysoké školy. Zlínskému kraji by namohlo napojení města Zlín na dálnici D1. Potencionální napojení na největší města ČR by mohlo pomoci přílivu kvalifikované pracovní síly z velkých měst, jako je třeba Brno či Olomouc. Zlepšená dopravní dostupnost by mohla zapříčinit vytvoření poboček českých a zahraničních firem v tomto regionu, kde by právě kvalifikovaná pracovní síla mohla nalézt uplatnění. K dalšímu zlepšení situace ve Zlínském kraji by mohla pomoci vhodná investice potencionálního investora do neúplně využitě průmyslové zóny Holešov. Tato zóna je svou vhodnou dostupností ideální pro obsluhu celé České republiky. Při dobrých podmínkách a okolnostech i obsluhu celé Evropy. Tato průmyslová zóna by se tak mohla stát místem, kde by někteří nezaměstnaní Zlínského regionu mohli najít volné pracovní místo. V Moravskoslezském kraji by mohla pomoci k návratu rekvalifikované pracovní síly výstavba lokalit pro pohodlné a klidné bydlení ve větší blízkosti měst, dotovaná cesta do práce zaměstnavateli či příslib práce v tamějším regionu pro absolventy vysokých škol z tohoto regionu a absolventy vysokých škol s rodným bydlištěm v Moravskoslezském kraji.

5 Závěr

Trh práce v České republice se musí v některých regionech vypořádat s vysokým podílem nezaměstnaných osob i přesto, že v některých regionech je na trhu práce zaznamenán pozitivní vývoj. Jedním z nástrojů, jenž napomáhá k analýze a následnému zhodnocení trhu práce, je Beveridgeova křivka. Pomocí tohoto nástroje lze pak v čase identifikovat změny vývoje nezaměstnanosti na konkrétních regionálních trzích práce a důvody, které nezaměstnanost prohlubují, či tlumí.

Práce byla rozdělena do tří hlavních kapitol. V první kapitole byla objasněna teoretická východiska trhu práce. Konkrétně bylo vysvětleno fungování nabídky a poptávky, vysvětlena rovnováha na trhu práce a definována nezaměstnanost a její druhy. Bylo zde zmíněno měření nezaměstnanosti a v neposlední řadě bylo v této kapitole vysvětleno použití Beveridgeovy křivky, která slouží nejen jako nástroj ke srovnání podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst, ale také jako indikátor stavu konkrétního trhu práce, v němž se mimo jiné odráží i ekonomické cykly.

V druhé kapitole, jež se zabírala deskripcí vybraných regionálních trhů práce, byl popsán vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst, jakožto vstupních proměnných pro vytvoření Beveridgeovy křivky. Pro popisy těchto ekonomických veličin byly vybrány kraje s určitými specifiky – kraj hlavního města Prahy, Středočeský kraj, Karlovarský kraj, Zlínský kraj a Moravskoslezský kraj. Popisy těchto trhů práce vykreslily prostředí pro následnou analýzu.

Praktická část se věnovala analýze zmíněných regionálních trhů práce. U kraje hlavního města Prahy, jakožto specifického kraje České republiky, se potvrdilo, že se jedná o nejvýkonnější kraj, který se zvládl vypořádat s ekonomickou krizí téměř bez problému. Důležitým důvodem ekonomické zdatnosti tohoto kraje jsou lepší ekonomické podmínky, které jsou dány historicky. Obdobně tomu bylo u Středočeského kraje, jenž patří do skupiny ekonomicky výkonnějších krajů. Zde zasáhla krize ve větší míře, avšak tento kraj zvládl krizi, na rozdíl od dalších vybraných krajů, s přehledem a bez vážnějších důsledků. Karlovarský kraj zastupoval ekonomicky méně výkonné kraje, jež dosahují velkých podílů nezaměstnaných osob. Beveridgeova křivka tohoto kraje potvrdila vysokou nezaměstnanost, což umocňuje skutečnost, že zde není dobrá úroveň pro život z hlediska uplatnění se na trhu práce. Zlínský kraj zastupoval moravské méně výkonné kraje a také skupinu krajů orientovanou na strojní průmysl. Ekonomická krize zanechala

na tomto trhu práce následky, které ani ekonomická konjunktura v posledních letech nedokázala zcela napravit. Krajem s nejhorší situací na trhu práce hodnocených krajů je Moravskoslezský kraj, jenž zastupoval nejproblematictější skupinu krajů. Velká strukturální nezaměstnanost byla v období ekonomické krize ještě více prohloubena. Ani ekonomická expanze posledních let (období po ekonomické krizi) nenapravila vysoké hodnoty podílu nezaměstnaných osob v tomto kraji. Po porovnání trhů práce vybraných krajů je poskytnut návrh opatření, mezi která patří například potencionální zřízení veřejné vysoké školy v Karlovarském kraji, investice do neúplně využitých průmyslových zón Holešov a napojení města Zlín na dálnici D1 ve Zlínském kraji či dotovaná cesta zaměstnancům do práce a příslib povolání v regionu absolventům vysokých škol v Moravskoslezském kraji.

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit vybrané regionální trhy práce v České republice pomocí Beveridgeovy křivky, a to v časovém období od ledna 2005 do prosince 2019. Jsem přesvědčen, že na základě provedené analýzy se stanovený cíl práce podařilo naplnit.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

BORJAS, George Jesus. *Labor Economics*. 5th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2010. 560 p. ISBN 978-0-07-017270-8.

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 140 s. ISBN 80-86429-16-4.

BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhu práce*. Praha: Oeconomica, 2012. 290 s. ISBN 978-80-245-1880-0.

EHRENBERG, Ronald G. and Robert S. SMITH. *Modern Labor Economics: Theory and Public Policy*. 10th ed. Boston: Pearson / Addison Wesley, 2009. 650 p. ISBN 978-0-321-53896-3.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. Praha: C.H. Beck, 2016. 696 s. ISBN 978-80-7400-278-6.

JUREČKA, Václav a kolektiv. *Mikroekonomie*. 2. aktualizované. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4385-1.

JUREČKA, Václav a kolektiv. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 336s. ISBN 978-80-247-3258-9

KOLIBOVÁ, Helena a Alina KUBICOVÁ. *Trh práce a politika zaměstnanosti: distanční studijní opora*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2005. 233 s. ISBN 80-7248-321-8.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena a Otakar NĚMEC. *Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. Praha: Professional Publishing, 203. 199 s. ISBN 80-86419-48-7.

KUCHAŘ, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. Praha: Karolinum, 2007. 184 s. ISBN 978-80-246-1383-3.

KUCHAŘ, Pavel a Ladislav VASKA, ed. *Regional aspects of unemployment in the Czech Republic and Slovakia*. Ústí nad Labem: Jan Evangelista Purkyně University, 2013. 206 s. ISBN 978-80-7414-674-9.

ŠIMEK, Milan. *Ekonomie trhu práce A*. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2007. 171 s. ISBN 978-80-248-1416-2.

VÁCLAVÍKOVÁ, Anna, Helena KOLIBOVÁ a Alina KUBICOVÁ. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava: Optys, 2009. 149 s. ISBN 978-80-85819-76-2.

Článek v odborném časopise nebo ve sborníku z konference

BLANCHARD, Oliver J. and Peter DIAMOND. The Beveridge Curve. *Brookings Paper on Economic Activity*, 1989, Vol. 20, No. 1, s. 1-76.

Elektronické dokumenty a ostatní

BEGGS, Jodi. The Beveridge Curve. In: *Thoughtco.com*[online]. 28. 2. 2019 [cit. 25. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/overview-of-the-beveridge-curve-1148116>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019a. ČSÚ: *Podíl nezaměstnaných osob, pracovní místa v evidenci úřadu práce (stav k 31. 12.)* [online]. ČSÚ[cit. 27. 01. 2020]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&vyhltext=Pod%25C3%25AD%25Bne%25C4%259Bstnan%25C3%25BDch%25Bosob%252C%25Bpracovn%25C3%25AD%25Bm%25C3%25ADsta%25Bv%25Bv%25C3%25BA%25C5%2599adu%25Bpr%25C3%25A1ce%25B%2528stav%25Bk%25B31.%25B12.%2529%25B&bkvt=UG9kw61sIG5lemFtxJtzdG5hbsO9Y2ggb3NvYiwgcHJhY292bsOtIG3DrXN0YSB2IGV2aWRlbmNpIMO6xZlhZHUgcHLDOWNIIChzdGF2IGsgMzEuIDEyLikg&pvo=ZAM09&z=T&f=TABULKA&katalog=all&str=v170&c=v3~3__RP2013#w=.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019b. ČSÚ: *Praha jako územní statistická jednotka* [online]. ČSÚ[cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/praha-jako-uzemni-statisticka-jednotka>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019c. ČSÚ: *Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. ČSÚ[cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020a. ČSÚ: *Charakteristika kraje* [online]. ČSÚ[cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020b. ČSÚ: *Charakteristika Karlovarského kraje* [online]. ČSÚ[cit. 11. 03. 2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xk/charakteristika_karlovarskeho_kraje.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020c. ČSÚ: *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika* [online]. ČSÚ[cit. 03. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps.

HANÁKOVÁ, Gabriela. *Analýza regionálních trhů práce v České republice* [online]. Ostrava, 2019 [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10084/135505>. Diplomová práce. Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava.

ILO, 2019. ILO: *Quickguide on interpreting the unemployment rate* [online]. ILO [cit. 21. 04. 2020]. Dostupné z: https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_675155.pdf.

KRAJSKÝ ÚŘAD ZLÍNSKÉHO KRAJE, 2016. KÚ ZLK: *Hospodářství zlínského kraje* [online]. KÚ ZLK[cit. 27. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/hospodarstvi-zlinskeho-kraje-cl-164.html>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2019a. *MPSV: Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. MPSV [cit. 25. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/upozorneni-na-zmenu-metodiky>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2019b. *MPSV: Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob* [online]. MPSV [cit. 27. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/casove-rady-mn-a-pno>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2019c. *MPSV: Nezaměstnanost – měsíční* [online]. MPSV [cit. 10. 02. 2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/mesicni>.

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ, 2019. *MSK: Moravskoslezský kraj spustil projekt, který má zastavit odliv lidí z regionů* [online]. MSK [cit. 12. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cz/doprava/moravskoslezsky-kraj-spustil-projekt--ktery-ma-zastavit-odliv-lidi-z-regionu-96641/>.

ZÓNA HOLEŠOV, 2018. *Zóna Holešov: PRO INVESTORY* [online]. Zóna Holešov [cit. 28. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.zonaholesov.cz/pro-investory>.

Seznam grafů

Graf 2.1 - Trhy, ve kterých musí firmy fungovat.....	7
Graf 2.2 - Zpětně zahnutá křivka individuální nabídky práce	8
Graf 2.3 - Rovnováha na trhu práce	11
Graf 2.4 - Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost	17
Graf 2.5 - Beveridgeova křivka.....	19
Graf 2.6 - Základní typy nezaměstnanosti a Beveridgeova křivka	20
Graf 3.1 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst v kraji hlavního města Prahy	23
Graf 3.2 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst v kraji hlavního města Prahy	24
Graf 3.3 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst ve Středočeském kraji	25
Graf 3.4 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst ve Středočeském kraji.....	26
Graf 3.5 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst v Karlovarském kraji.....	27
Graf 3.6 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst v Karlovarském kraji	28
Graf 3.7 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst ve Zlínském kraji	29
Graf 3.8 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst ve Zlínském kraji.....	30
Graf 3.9 - Vývoj podílu nezaměstnaných osob a míry volných pracovních míst v Moravskoslezském kraji	31
Graf 3.10 - Vývoj dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15–64 let) a vývoj volných pracovních míst v Moravskoslezském kraji	32
Graf 4.1 - Porovnání metodiky – registrovaná míra nezaměstnanosti v % a podíl nezaměstnaných osob v % (2005–2012)	34
Graf 4.2 - Beveridgeova křivka České republiky (2005–2019).....	37
Graf 4.3 - Podrobný pohled na Beveridgeovu křivku v České republice (2005–2019)..	38
Graf 4.4 - Podrobný pohled na Beveridgeovu křivku v České republice během období krize (2009–2013)	40
Graf 4.5 - Beveridgeova křivka kraje hlavního města Prahy.....	40
Graf 4.6 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku v kraji hlavního města Prahy...	41
Graf 4.7 - Beveridgeova křivka Středočeského kraje.....	42

Graf 4.8 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Středočeského kraje.....	43
Graf 4.9 - Beveridgeova křivka Karlovarského kraje	44
Graf 4.10 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Karlovarského kraje.....	45
Graf 4.11 - Beveridgeova křivka Zlínského kraje.....	46
Graf 4.12 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Zlínského kraje.....	48
Graf 4.13 - Beveridgeova křivka Moravskoslezského kraje	49
Graf 4.14 - Podrobnější pohled na Beveridgeovu křivku Moravskoslezského kraje.....	51
Graf 4.15 - Beveridgeovy křivky analyzovaných regionů a České republiky.....	52

Seznam zkratek

BV křivka	Beveridgeova křivka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
KVK	Karlovarský kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSK	Moravskoslezský kraj
PHA	Pražský kraj
STC	Středočeský kraj
ZLK	Zlínský kraj

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на vědomí, že odevzdáním diplomové (bakalářské) práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- беру на vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 29. května 2020

.....
Tomáš Matušinec